पञ्चोपाख्यान - Pub by
नरोत्तम पाठक गौड़ बोहरे
श्री प्रसाद के प्रेस, एटा - 1902

Loose leaves edn.

(10)

302

॥ अथ पंचोपनिषत् प्रारंभः ॥

अथचित्त्युपनिषत्प्रारंभः । श्रीग[illegible]ननप्रसन्नः । । श्रीसरस्वतीप्रसन्ना । हरिः ॐतच्छंयोरावृणीमहे । गातुंयज्ञाय । गातुंयज्ञपतये । दैवीःस्वस्तिरस्तुनः । स्वस्तिर्मानुषेभ्यः । ऊर्ध्वंजिगातुभेषजं । शन्नोअस्तुद्विपदे । शंचतुष्पदे । ॐशांतिः शांतिः । शांतिः । ॐ चितिस्रुक् । चित्तमाज्यं । वाग्वेदिः । आधीतंबर्हिः । केतो अग्निः । विज्ञातमग्निः । वाक्पतिर्होता । मनउपवक्ता । प्राणोहविः । सामाध्वर्युः । वाचस्पतेविधेनामन् । विधेमतेनाम । विधेस्तुमस्माकंनाम । वाचस्पतिःसोमंपिबतु । आस्मासुनृम्णंधात्स्वाहा १ अध्वर्युःपंचच १ पृथिवीहोता । द्यौरध्वर्युः । रुद्रोग्नीत् । बृहस्पतिरुपवक्ता । वाचस्पतेवाचोवीर्येण । सभृततमेनायक्ष्यसे । यजमानायवार्यं । आसुवस्करस्मै । वाचस्पतिःसोमंपिबति । जजनदिंद्रमिंद्रियायस्वाहा १ पृथिवीहोतादश २ अग्निर्होता । अश्विनाध्वर्यु । त्वष्टाग्नीत् । मित्रउदवक्ता । सोमःसोमस्यपुरोगाः । शुक्रःशुक्रस्यपुरोगाः । श्रातास्तइंद्रसोमाः । वा-

तांपेर्हवनः श्रुतःस्वाहा। अग्निर्होताष्टौ ३ सूर्यंतेचक्षुः। वातंप्राणः। द्यांपृष्ठं। अंत-
रिक्षमात्मा। अंगैर्यज्ञं। पृथिवी*शरीरैः। वाचस्पतेछिद्रयावाचा। अछिद्रयाजि-
व्हा। दिविदेवावृध*होत्रामेरयस्वस्वाहा ४ सूर्यंतेनवा ४ महाहंविर्होता। सत्या
हविरध्वर्युः। अच्युतपाजाअग्नीत्। अच्युतमनाउपवक्ता। अनाधृष्यश्चाप्रति
धृष्यश्चयज्ञस्याभिगरौ। अयस्यंउद्गाता। वाचस्पतेहृद्विधेनामन्। विधेमंतेनामं
विधेस्त्वमस्माकंनामं। वाचस्पतिःसोमंपात्। मादेव्यस्तंतुच्छेदिमामनुष्यः।
नमोदिवे। नमःपृथिव्यैस्वाहा १ अपात्रीणिच ५ वाघोता। दीक्षापत्नी। वातो
ध्वर्युः। आपोभिगरः। मनोहविः। तपसिजुहोमि। भूर्भुवःसुवः। ब्रम्हस्वयंभूः
ब्रह्मणेस्वयंभुवेस्वाहा १ वाघोतानवा ६ ब्राम्हणएकहोता। सयज्ञः। समेददा-
तुप्रजांपशून्पुष्टिंयशः। यज्ञश्चमेभूयात्। अग्निर्द्विहोता। सभर्ता। समेददातुप्र
जांपशून्पुष्टिंयशः। भर्ताचमेभूयात्। पृथिवीत्रिहोता। सप्रतिष्ठा १ समेददातु

प्रजांपशून्पुष्टिंयशः । प्रतिष्ठाचमेभूयात् । अंतरिक्षंचतुर्होता । सविष्ठाः । समेद
दातुप्रजांपशून्पुष्टिंयशः । विष्ठाश्चमेभूयात् । वायुःपंचहोता । सप्राणः । समेद-
दातुप्रजांपशून्पुष्टिंयशः । प्राणश्चमेभूयात् १ चंद्रमाःषड्ढोता॥ सऋतूनकल्पया-
मि । समेददातुप्रजांपशून्पुष्टिंयशः । ऋतवश्चमेकल्पंतां । अन्नꣳसप्तहोता । स-
प्राणस्यंप्राणः । समेददातुप्रजांपशून्पुष्टिंयशः । प्राणस्यंचमेप्राणोभूयात् । द्यौ
रष्टहोता । सोनाधृष्यः १ समेददातुप्रजांपशून्पुष्टिंयशः । अनाधृष्यश्चभूयासं।
आदित्योनवहोता । सतेजस्वी । समेददातुप्रजांपशून्पुष्टिंयशः । तेजस्वीचभू-
यासं । प्रजापतिर्दशहोता । सइदꣳसर्वं । समेददातुप्रजांपशून्पुष्टिंयशः । सर्वं
चमेभूयात् ४ प्रतिष्ठाप्राणश्चमेभूयादनाधृष्यः । सर्वंचमेभूयात् ४ ब्राम्हणोय-
ज्ञोग्निर्भर्ता । पृथिवीप्रतिष्ठांतरिक्षंविष्ठा । वायुःप्राणश्चंद्रमाऋतूनन्नꣳसप्राणस्यं
प्राणोद्यौरनाधृष्यआदित्यः । सतेजस्वीप्रजापतिःसइदꣳसर्वꣳसर्वंचमेभूयात्।

१ अग्निर्यजुर्भि । सवितास्तोमैः । इंद्रउक्थामदैः । मित्रावरुणावाशिषा । अंगिर
सोधिष्ण्यैराग्निभिः । मरुतःसदोहविर्धानाभ्यां । आपःप्रोक्षणीभिः । औषधयो
बर्हिषा । अदितिर्वेद्या । सोमोदीक्षया । अदितिर्वेद्या । सोमोदीक्षया । त्वष्टेध्मेन ।
विष्णुर्यज्ञेन । वसव आज्येन । आदित्यादक्षिणाभिः । विश्वेदेवाऊर्ज्जा । पूषास्वग
कारेण । बृहस्पतिःपुरोधया । प्रजापतीरुद्गीथेन । अंतरिक्षंपवित्रेण । वायुःपात्रैः ।
अहःश्रद्धया २ दीक्षयापात्रैरेकंच ८ सेनेंद्रस्य । धेनाबृहस्पतेः । पथ्यांपूष्णः । वा
ग्वायोः । दीक्षासोमस्य । पृथिव्यग्नेः । वसूनांगायत्री । रुद्राणांत्रिष्टुप् । आदित्यानां
जगती । विष्णोरनुष्टुक् १ वरुणस्यविराट् । यज्ञस्यपंक्तिः । प्रजापतेरनुमतीः । मि
त्रस्यश्रद्धा । सवितुःप्रसूतिः । सूर्यस्यमरीचिः । चंद्रमसोरोहिणी । ऋषीणामरुंध
ती । पर्जन्यस्याविद्युत् । चतस्रोदिशः । चतस्रोवांतादिशाः । अहश्चरात्रिश्च । कृषि-
श्चवृष्टिश्च । त्विषिश्चापचिचितिश्च । आपश्चौषधयश्च । उर्क्कसूनृतांचदेवानांपत्नं-

चि. ३ | यः १ अनुष्टुग्दिशःषट्र्चा १ देवस्यत्वासवितुःप्रसवे । अश्विनोर्बाहुभ्यां। पूष्णो | उ २

हस्ताभ्यांप्रतिंगृह्णामि । राजांत्वावरुणोनयतुदेविदक्षिणेग्नयेहिरण्यं। तेनामृतत्व

मश्यां । वयोदात्रे । मयोमह्यमस्तुप्रतिग्रहीत्रे । कइदंकस्मांदात् । कामःकामाय ।

कामोदाता १कामः प्रतिग्रहीता । काम समुद्रमाविंश। कामेनत्वाप्रतिंगृह्णामि।

कामैतत्ते। एषातेकामदक्षिणा। उत्तानस्त्वांगीरसः। प्रतिंगृह्णातु। सोमायवासः।

रुद्रायगां। वरुणायाश्वं। प्रजापतयेपुरुषं १ मनवेतल्पं। त्वष्ट्रेजां। पूष्णेविं। नि-

र्ऋत्याअश्वतरगर्दभौ। हिमवंतोहस्तिनं। गंधर्वाप्सराभ्यःसृगलंकरणे। विश्वेभ्यो

देवेभ्योधान्यं। वाचेन्नं। ब्रह्मणओदनं। समुद्रायापः ३ उत्तनायांगीरसायानः। वै-

श्वानरायरथं। वैश्वानरःप्रत्नथानाकमारुहत्। दिवपृष्ठंभंदमानःसुमन्मभिः। स-

पूर्ववज्जनयंजंतवेधनं। समानमंज्मापरियातिजागृविः। राजांत्वावरुणोनयतुदे- | ३

विदक्षिणेवैश्वानरायरथं। तेनामृतत्वमश्यां। वायोदात्रे। मयोमह्यमस्तुप्रतिग्रही

त्रे। कइदंकस्मादात्। कामःकामाय। कामोदाता। कामःप्रतिग्रहीता। कामश्समु
द्रमाविश। कामेनत्वाप्रतिगृण्हामि। कामैतत्ते। एषातेकामदक्षिणा। उत्तानस्त्वां
गीरसः। प्रतिगृण्हातु ५ दातापुरुषप्रापः। प्रतिग्रहीत्रेनवंच १० सुवर्णंघर्मंपरिवे
दवेनं। इंद्रस्यात्मानंदशधाचरंतं। अंतःसमुद्रेमनसाचरंतं। ब्रह्मान्वंविदद्दशंहो
तारमर्णे। अंतःप्रविष्टशास्ताजनानां। एकःसन्बहुधाविचारः। शतश्शुक्राणिय
त्रेकंभवंति। सर्वेवेदायत्रेकंभवंति। सर्वेहोतारोयत्रेकंभवंति। समानंसीनआत्मा
जनानां १ अंतःप्रविष्टःशास्ताजनानाश्सर्वात्मा। सर्वाःप्रजायत्रैकंभवंति। च-
तुर्होतारोयत्रसंपदंगच्छंतिदेवैः। समानंसीनआत्माजनानां। ब्रह्मेंद्रमाग्निंजगतः
प्रतिष्ठां। दिवआत्मांश्सवितारंबृहस्पतिं। चतुर्होतारंप्रदिशोनुक्लृप्तं। वाचोवीर्यं
तपसान्वंविदत्। अंतःप्रविष्टंकर्तारमेतं। त्वष्टारश्रूपाणिविकुर्वंतंविपश्चिं २ अ
मृतस्यप्राणंयज्ञमेतं। चतुर्होतृणामात्मानंकवयोनिचिक्युः। अंतःप्रविष्टंकर्तारं

मेतं । देवानांबंधुनिहितंगुहासु । अमृतेनक्लृप्तंयज्ञमेतं । चतुर्होतृणामात्मानंकव-
योनिचिक्युः । शतंनियुतःपरि । वेदविश्वाविश्ववारः । विश्वमिदंवृणाति । इंद्रस्या
त्मानिहितःपंचहोता । अमृतंदेवानामायुःप्रजानां ३ इंद्रꣳराजानꣳसवितारमेतं ।
वायोरात्मानंकवयोनिचिक्युः । रश्मिꣳरश्मीनांमध्येतपंतं । ऋतस्यपदेकवयो
निपांति । यआंडकोशेभुवनंबिभर्ति । अनिर्भिण्णःसन्नथलोकान्विचष्टे । यस्यां-
डकोशꣳशुष्ममाहुःप्राणामुल्बं । तेनक्लृप्तोमृतेनाहमस्मि । सुवर्णकोशꣳरजसापरी
वृतं । देवानांवसुधानींविराजं ४ अमृतस्यपूर्णांतामुकल्पांविचक्षते । पादꣳषड्ढोतुर्न
किलाविविसे । येनर्त्तवःपंचधोतक्लृप्तः । उतवाषडधामनसोतक्लृप्ताः । तꣳषड्ढोता
रमृतुभिःकल्पमानं । ऋतस्यपदेकवयोनिपांति । अंतःप्रविष्टंकर्तारमेतं । अंतश्चंद्र
मसिमनसाचरंतं । सहैवसंतंनविजानंतिदेवाः । इंद्रस्यात्मानꣳशतधाचरंतं ५ इंद्रो
राजाजगतोयईशे । सप्तहोतासप्तधाविक्लृप्तः । परेणतंतुंपरिषिच्यमानं । अंतरादि

४

त्येमनंसाचरंतं । देवाना श्च्हृदयंब्रह्मान्वंविंदत् । ब्रम्हैतन्ब्रह्मणउज्जंभार । अर्क श्च्योतंत श्शरिरस्यमध्ये । आयस्मिनत्सप्तपेरंवः । मेहंतिबहुला श्श्रियं । बव्हश्वा मिंद्रगोमंतीं ६ अच्युतांबहुला श्श्रियं । सहरिर्वसुवित्तमः । पेरुरींद्रांयपिन्वते । ब- व्हश्वामिंद्रगोमंतीं । अच्युतांबहुला श्श्रियं । मह्यमिंद्रोनियंछतु । शत श्शताअंस्य युक्ताहरीणां । अर्वाङ्गाथांतुवसुभिरश्मिरिंद्रः । प्रम श्हंमाणोबहुला श्श्रियं । रश्मिरिं द्रंसवितामेनियंछतु ७ घृतंतेजोमधुमदिंद्रियं । मय्ययमग्निर्दंधातु । हरिः पतंगः पं टरीसुपर्णः । दिवीक्षयोनभंसायएंति । सनइंद्रः कामवरंददातु । पंचारंचक्रंपरिव र्ततेपृथु । हिरंण्यज्योतिःसरिरस्यमध्ये । अजंस्रंज्योतिर्नभंसासर्पदेति । सनइंद्रः कामवरंददातु । सप्तयुंजंतिरथमेकंचक्रं ८ एकोअश्वोवहतिसप्तनामा । त्रिनाभिंच क्रमजरमनंर्वं । येनेमाविश्वाभुवनानितस्थुः । भद्रंपश्यंतउपंसेदुरग्रे । तपोदीक्षा मृषंयःसुवर्विदः । ततःक्षत्रंबलमोजश्चजातंतदस्मैदेवाअभिसन्नमंतु । श्वेत श्र

ङिमभोभुज्यमानं। अपानितारंभुवंनस्यगोपां। इंद्रंनिचिक्युःपरमेव्योमन्। ९।
रोहिणीःपिंगलाएकंरूपाः। क्षरंतीःपिंगलाएकंरूपाः। शत" सहस्राणिप्रयुतानि
नाव्यांनां। अयंयःश्वेतोरश्मीः। परिसर्वैमिदंजगत्। प्रजांपशूंधनांनि। अस्मा
कंददातु। श्वेतोरश्मिः। परिसर्वैबभूव। सुवन्मह्यंपशून्विश्वरूपान्। पतंगमक्त
मसुरस्यमायया १० हृदापश्यंतिमनसामनीषिणः। समुद्रेअंतःकवयोविचक्षते।
मरीचीनांपदमिंछंतिवेधसः। पतंगोवाचंमनसाबिभर्ति। तांगंधर्वोवददर्भेअंतः
तांद्योतमना"स्वर्यैमानीषां। ऋतस्यपदेकवयोनिपांति। येग्राम्याःपशवोविश्वरू
पाः। विरूपाःसंतोबहुधैकरूपाः। अग्निस्ता"अग्रेप्रमुमोक्तदेवः ११ प्रजापतिः
प्रजयासंविदानः। वीत"स्तुकेस्तुके। युवमस्मासुनियंछतं। प्रप्रयज्ञपतिंतिरा।
येग्राम्याःपशवोविश्वरूपाः। विरूपाःसंतोबहुधैकरूपाः। तेषा"सप्तानामिहरं
तिरस्तु। रायस्पोषांयसुप्रजास्त्वायंसुवीर्याय। यआरण्याःपशवोविश्वरूपाः। वि

रूपाःसंतोबहुधैकरूपाः १२ वायुस्ता॑अग्रेप्रमुमोक्तदेवः । प्रजापतिःप्रजयां संविदानः । इडायैसृप्तंघृतवं॑श्चराचरं। देवान्वंविंदन्गुहाहितं। यआरण्याःपश- वोविश्वरूपाः। विरूपाःसंतोबहुधैकरूपाः । तेषा॑सप्तानामिहरंतिरस्तु । राय- स्पोषायसुप्रजास्त्वायंसुवीर्याय १३ आत्माजनानांविकुर्वंतंविपश्चिं । प्रजानांव- सुधानीविराजंचरंतं । गोमंतींमेनियंछत्वेकंचक्रं । व्योमन्माययांदेवएकरूपाअ- ष्टांच १४ सहस्रशीर्षापुरुषः । सहस्राक्षःसहस्रपात् । सभूमिंविश्वतोवृत्वा । अ- त्यंतिष्ठद्दशांगुलं । पुरुषएवेद॑सर्वं । यद्भूतंयच्चभव्यं । उतामृतत्वस्येशानःयद- न्नेनातिरोहति। एतावानस्यमहिमा। तोज्यायां॑श्चपूरुषः १५पादोस्यविश्वाभूता नि । त्रिपादस्यामृतंदिवि । त्रिपादूर्ध्वउदैत्पुरुषः । पादोस्येहाभवात्पुनः।ततोवि- ष्व॑व्यक्रामत् । साशनानशनेअभि । तस्माद्विराडजायत । विराजोअधिपूरुषः । सजातोअत्यरिच्यत । पश्चाद्भूमिमथोपुरः १६ यत्पुरुषेणहविषादेवायज्ञमतन्व

तावसंतोअस्यासीदाज्यं। ग्रीष्मइध्मःशरद्धविः। सप्तास्यासन्परिधयः। त्रिःसप्त
समिधःकृताः। देवायद्यज्ञंतन्वानाः। अबध्नन्पुरुषंपशुं। तंयज्ञंबर्हिषिप्रौक्षन्। पु-
रुषंजातमग्रतः १७ तेनदेवाअयजंत। साध्याऋषयश्चये। तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः।
संभृतंपृषदाज्यं। पशूंस्ताँश्चक्रेवायव्यान्। आरण्यान्ग्राम्याश्चये। तस्माद्य-
ज्ञात्सर्वहुतः। ऋचःसामानिजज्ञिरे। छंदाँसिजज्ञिरेतस्मात्। यजुस्तस्मादजा
यत १८ तस्मादश्वाअजायंत। येकेचोभयादतः। गावोहजज्ञिरेतस्मात्। तस्मा
ज्जाताअजावयः। यत्पुरुषंव्यदधुः। कतिधाव्यकल्पयन्। मुखंकिमस्यकौबाहू।
कावूरूपादावुच्येते। ब्राम्हणोस्यमुखमासीत्बाहूराजन्यःकृतः १९ उरूतदस्य
यद्वैश्यः। पद्भ्यांशूद्रोअजायत। चंद्रमामनसोजातः। चक्षोःसूर्योअजायत। मुखा
दिंद्रश्चाग्निश्च। प्राणाद्वायुरजायत। नाभ्याआसीदंतरिक्षं। शीर्ष्णोद्यौःसमवर्तत
। पद्भ्यांभूमिर्दिशःश्रोत्रात्। तथालोकाँअकल्पयन् २० वेदाहमेतंपुरुषंमहांतं।

आदित्यवर्णंतमसस्तुपारे। सर्वाणिरूपाणिविचित्यधीरः। नामानिकृत्वाभिवद न्यदास्ते। धातापुरस्ताद्यमुदाजहार। शक्रःप्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्रः। तमेवंवि द्वानमृतइहभवति। नान्यःपंथाअयनायविद्यते। यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवाःतानिध र्माणिप्रथमान्यासन्। तेहनाकंमहिमानःसचंते। यत्रपूर्वेसाध्याःसंतिदेवाः २१ पुरुषःपुरोग्रतोजायतकृतोकल्पयन्नासंद्वेच १३ अद्भ्यःसंभूतःपृथिव्यैरसाच्च। विश्वकर्मणःसमवर्तताधि। तस्यत्वष्टाविदधद्रूपमेति। तत्पुरुषस्यविश्वमाजान मग्रे। वेदाहमेतंपुरुषंमहांतं। आदित्यवर्णंतमसःपरस्तात्। तमेवंविद्वानमृतइह भवति। नान्यःपंथाअयनायविद्यते। प्रजापतिश्चरतिगर्भेअंतः। अजायमानोबहु धाविजायते २२ तस्यधीराःपरिजानंतियोनिं। मरीचीनांपदमिच्छंतिवेधसः। योदेवेभ्यआतपति। योदेवानांपुरोहितः। पूर्वोयोदेवेभ्योजातः। नमोरुचायब्रा- ह्मये। रुचंब्राह्मंजनयंतः। देवाअग्रेतदब्रुवन्। यस्त्वैवंब्राम्हणोविद्यात्। तस्यदे

वाअसन्वशी। ह्रीश्चंतेलक्ष्मीश्चपत्न्यौ। अहोरात्रेपार्श्वे। नक्षत्राणिरूपं। अश्वि-
नौव्यात्तंइष्टंमंनीषाणा। अमुंमंनीषाणा। सर्वंमनीषाणा १ जायतेवशीसप्तचा २३
भर्तासन्भ्रियमाणोबिभर्ति। एकोदेवोबहुधानिविष्टः। यदाभारंतंद्रयंतेसभर्तुं।
निधायंभारंपुनरस्तमेति। तमेवमृत्युममृतंतमाहुः। तंभर्तारंतमुगोप्तारमाहुः। स
भृतोभ्रियमाणोबिभर्ति। यएनंवेदसत्येनभर्तुं। सद्योजातमुतजंहात्येषः। उतोज
रंतंनजहात्येकं २४ उतोबहूनेकमहर्जहारा। अतंद्रोदेवःसदमेवप्राथै। यस्तद्वेद्य
तंआबभूवं। संधांचयाश्संदधेब्रह्मणैषःरमतेतंस्मिन्नुतजीर्णेशयाने। नंनंजहा
त्यहंसुपूर्व्येषु। त्वामापोअनुसर्वाश्चरंतिजानतीः। वत्संपयसापुनानाःत्वमग्निंह
व्यवाहश्समिंत्से। त्वंभर्तामातरिश्वांप्रजानां २५ त्वंयज्ञस्त्वमुवेवासिसोमः। त-
वदेवाहवमायंतिसवें। त्वमेकोसिबहूननुप्रविष्टः। नमस्तेअस्तुसुहवोमएधि। न-
मोवामस्तुश्रुणुतश्हवंमे। प्राणापानावजिरश्संचरंतौ। व्हयामिवांब्रह्मणातूर्तमे

तै। योमांद्वेष्टितंजंहितंयुवाना। प्राणांपानौसंविदानौजंहितं। अमुष्यासुनापासं-
गंसाथां २६ तंमेंदेवाब्रह्मणासंविदानौ। वधायंदत्तंतमहश्हंनामि। असज्जजान
सतआबभूव। यंयंजजानसउंगोपोअस्य। यदाभारंतंद्रयंतेसभर्तुं। परास्वंभारंपु
नरस्तंमेति। तद्वैतंप्राणोअभवः। महान्भोगःप्रजापतेः। भुजःकरिष्यमाणःयद्दे-
वान्प्राणंयोनवा २७एकंप्रजानांगसाथांनवा १५ हरिश्हरंतमनुयंतिदेवाःवि-
श्वस्येशानंवृषभंमतीनां। ब्रम्हसरूपमनुमेदमागात्। अयंनंमाविदधीर्विक्रमस्व।
माछिंदोमृत्योमावधीः। मामेबलंविव्हहोमाप्रमोषी। प्रजांमामेरीरिषअयुरुग्र। नृ
चक्षंसंत्वाहविषाविधेम। सद्यश्चंकमानायं। प्रवेपानायंमृत्यवे २८ प्रास्माआशा
अश्रृण्वन्। कामेनाजयन्पुनः। कामेनमेकामआगात्। हृदंयात्धृदंयंमृत्योः। य
दमीषामदःप्रियं। तदैतूपमामाभिः। परंमृत्योअनुपरेहिपंथां। यस्तेश्वइतरोदेव
यानांत्। चक्षुष्मतेश्रृण्वतेतेब्रबीमि। मानःप्रजा श्रीरिषोमोतवीरान्। प्रपूर्व्यं

मनसावंदमानः। नाधमानोवृषभंचर्षणीनां। यःप्रजानामेकराण्मानुषीणां। मृत्युं यंजेप्रथमजामृतस्यं २९ मृत्यवेवीराश्चत्वारिच १६ तरणिर्विश्वदर्शतोज्योति ष्कृदसिसूर्य। विश्वमाभासिरोचनं। उपयामगृहीतोसिसूर्यायत्वा। भ्राजस्वते एषतेयोनिः। सूर्यायत्वाभ्राजस्वते १७ आप्यायस्वमदिंतमसोमविश्वाभिरूति भिः। भवानःसप्रथस्तमः १८ इयुष्टेयेपूर्वतरामपश्यन्व्युच्छंतीमुषसंमर्त्यासः। अस्माभिरूनुप्रतिचक्ष्याभूदोतोयंतियेअपरीषुपश्यान् १९ ज्योतिष्मतींत्वासाद यामिज्योतिःष्कृतंत्वासादयामिज्योतिर्विदंत्वासादयामिभास्वतींत्वासादयामि ज्वलंतींत्वासादयामिमल्मलाभवंतींत्वासादयामिदीप्यमानांत्वासादयामिरो- चमानांत्वासादयाम्यजस्रांत्वासादयामिबृहज्ज्योतिषंत्वासादयामिबोधयंतींत्वा सादयामिजाग्रतींत्वासादयामि २० प्रयासायस्वाहा। यासायस्वाहा। वियासाय स्वाहा। संयासायस्वाहोद्यासायस्वाहा। वयासायस्वाहा। शुचेस्वाहा। शोकाय

स्वाहा। तप्यस्त्वैस्वाहातपतेस्वाहा। ब्रह्महत्यायैस्वाहासर्वस्मैस्वाहा २१ चि-
त्तꣳसंतानेनभवंयुवंन्नारुद्रंतेनिम्नापशूपतिꣳस्छूलहृदयेनाग्निꣳहृदयेनरुद्रंलोहिं
तेनशर्वंमतस्नाभ्यामहादेवमंतःपार्श्वेनोषिष्टहꣳ शिंगिनिकोशाभ्यां २२ ज्योतिं
ष्मतींप्रयासायंचित्तमेकं। चितिःपृथिव्यग्निः। सूर्यंतेचक्षुर्महाहंविर्होतावघ्घोता
। ब्राम्हणएकंहोताग्निर्यजुंभिः। सेनेंद्रस्यदेवस्यं। सुवर्णंघर्मꣳसहस्त्रंशीर्षाद्योभ
र्ताहंतरणिराप्यांयस्वेयुष्टेयेज्योतिंष्मतीं। प्रयासायंचित्तमेकंवि ꣳशतिः। चितिं
रग्निर्यजुंभिरंतःप्रविंष्टः। प्रजापतिर्भर्ताप्रजयासंविदानस्तस्यधीराज्योतिंष्मतीं
त्रिपंचाशत् २३ तछंयोरावृणीमहे। गातुंयज्ञायं। गातुंयज्ञपंतये। दैवींस्वस्तिर-
स्तुनः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वंजिंगातुभेषजं। शंनोअस्तुद्विपदे। शंचतुष्पदे
ॐ शांतिः शांतिः शांतिः। इतिउपनिषदादिचित्तिप्रथमसिद्धांतः। ७।
अथसहवैकाठप्रारंभः। । श्रीगणेशायनमः। । हरिः ॐम्। नमोब्रह्मणेनमोअ-

स्त्वग्नयेनमः पृथिव्यैनमओषधीभ्यः । नमोवाचेनमोवाचस्पतयेनमोविष्णवेबृ-
हतेकरोमि । ॐशांतिःशांतिःशांतिः । ॐ सहवैदेवानांचासुराणांचयज्ञौप्रततावा
स्तांवयꣳस्वर्गंलोकमेष्यामोवयमेष्यामइतितेसुराःसन्नह्यसहसैवाचरन्ब्रम्हच-
र्येणतपसैवदेवास्तेसुराअमुह्यꣳस्तेनप्रजानꣳस्तेपराभवन्तेनस्वर्गंल्लोकमायन्
प्रसृतेनवैयज्ञेनदेवाःस्वर्गंल्लोकमायन्नप्रसृतेनासुरान्पराभावयन्प्रसृतोहवैयं-
ज्ञोपवीतिनोयज्ञोप्रसृतोनुपवीतिनोयत्किंचब्राम्हणोयंज्ञोपवीत्यधीतेयजंतएव-
तत्तस्मायज्ञोपवीत्यैवाधीयीतयाजयेद्यजेतवायज्ञस्यप्रसृत्याअजिनंवासोवाद-
क्षिणतउपवीयदक्षिणंबाहुमुद्धरतेवधत्तेसव्यमितियज्ञोपवीतमेतदेवविपरीतं-
प्राचीनावीतꣳसंवीतंमानुषं १ रक्षांꣳसिहवापुरोनुवाकेतपोग्रमातिष्ठंततान्प्रज्ञा
पतिर्वरेणोपामंत्रयततानिवरमवृणीतादित्योनोयोद्धाइतितान्प्रजापतिरब्रवी-
द्योधंयध्वमितितस्मादुत्तिष्ठंतꣳहवातानिरक्षांꣳस्यादित्यंयोधयंतियावदस्तम

न्वंगात्तानिह्नवाएतानिरक्षा * सिगायत्रियाभिमंत्रितेनांभसाशांम्यंतितदुह्नवाए
तेब्रह्मवादिनःपूर्वाभिमुखाःसंध्यायांगायत्रियाभिमंत्रिताआपऊर्ध्वंविक्षिपंतित ।
एताआपोवज्रीभूत्वातानिरक्षा * सिमंदेहारुणेद्वीपेप्रक्षिपंतियत्प्रदक्षिणंप्रक्रमं-
तितेनंपाप्मानमवधून्वंत्युद्यंतमस्तंयंतमादित्यमभिध्यायन्कुर्वन्ब्राम्हणोविद्वा-
न्त्सकलंभद्रमश्नुतेसावादित्योब्रह्मेतिब्रम्हैवसन्ब्रम्हाप्येतियएवंवेद २ यद्देवादे
वहेळनंदेवासश्चकृमावयं । आदित्यास्तस्मान्मामुंचतर्त्तस्यर्त्तेनमामित । देवा
जीवनकाम्यायद्वाचान्टतमूदिम । तस्मान्नइहमुंचतविश्वेदेवाःसजोषसः । ऋ-
तेनद्यावापृथिवीऋतेनत्व * संरस्वति । कृतान्नःपाह्येनसोयत्किंचान्टतमूदिम ।
इंद्राग्नीमित्रावरुणौसोमोधाताबृहस्पतिः । तेनोमुंचंत्वेनसोयदन्यकृतमारिम
सजातशंस्सादुतजामिशंस्साज्ज्यायसःशंस्सादुतवाकनीयसः ।अनाधृष्टंदेवकृ
तंयदेनस्तस्मात्वमस्मांज्जातवेदोमुमुग्धि ।यद्वाचायन्मनसाबाहुभ्यामूरुभ्याम

स० का.
१०

ष्ठीवभ्यांशिश्नैर्यदनृतंचकृमावयंअग्निर्मातस्मादेनसोगार्हपत्यःप्रमुंचतुचकृम
यानिदुष्कृता येनंत्रितोअर्णवान्निर्बभूवयेनसूर्यंतमसोनिर्मुमोचं येनेंद्रोविश्वाअ-
जंहादरातीस्तेनाहंज्योतिषाज्योतिरानशानआंक्षि। यत्कुसीदमप्रतीत्तंमयेहये
नंयमस्यंनिधिनाचरामि। एतत्तदग्ने अनृणोभवामिजीवन्नेवप्रतितत्तेदधामि। य
न्मयिमातायदापिपेषयदंतरिक्षंयदाशसातिक्रामामित्रितेदेवादिविजातायदाप
इमंमेवरुणतत्वायामित्वन्नो अग्नेसत्वन्नोअग्नेत्वमग्नेअयासि ३ यददीव्यंनृणमहं
बभूवादित्सन्वासंजगरजनेभ्यः। अग्निर्मातस्मादिंद्रश्चसंविदानौप्रमुंचतां। यद्ध
स्ताभ्यांचकरकिल्बिषाण्यक्षाणांवग्नुमुपजिघ्नमानःउग्रंपश्याचंराष्ट्रभृच्चतान्यप्स
रसावनुदत्तामृणानि। उग्रंपश्येराष्ट्रभृत्किल्बिषाणियदक्षवृत्तमनुदत्तमेतत्। नेन्नं
ऋणानृणवइत्संमानोयमस्यलोकेअधिरज्जुरायं। अवंतेहेळउदुत्तमामिमंमेवरुण
तत्वायामित्वन्नोअग्नेसत्वन्नोअग्ने। संकुसुकोविकुसुकोनिर्ऋथोयश्चनिस्वनः। ते १ ये

१०

स्मद्यक्ष्ममनागसोदूराहूरमचीचतं। निर्यक्ष्ममचीचतेकृत्यांनिर्ऋतिंच। तेनयो १
स्मत्समृच्छातैतमस्मैप्रसुवामसि। दुःशश्सानुशश्साभ्यांघणेनानुघणेनच। तेना
न्यो स्मत्समृच्छातैतमस्मैप्रसुवामसि। संवर्चसापयसासंतनूभिरगन्महिमनसा
सश्शिवेन। त्वष्टानोअत्रविदधातुरायोनुमार्ष्टुतन्वो यद्विलिष्टं ४ आयुष्टेविश्वतो
दधदयमग्निर्वरेण्यः। पुनस्तेप्राणआयातिपरायक्ष्मश्सुवामिते। आयुर्दाअग्नेहवि
षोजुषाणोघृतप्रतीकोघृतयोनिरेधि। घृतंपीत्वामधुचारुगव्यंपितेवपुत्रमभिरक्ष
तादिमंइममग्नआयुषेवर्चसेकृधितिग्ममोजोवरुणसश्शिशाधि। मातेवास्माअ-
दितेशर्मयच्छविश्वेदेवाजरदष्टिर्यथासत्। अग्नआयूश्षिपवसआसुवोर्जमिषंचनः
। आरेबाधस्वदुच्छुनां। अग्नेपवस्वस्वपाअस्मेवर्चःसुवीर्यं। दधद्रयिंमयिपोषं। अ
ग्निर्ऋषिःपवमानःपाञ्चजन्यःपुरोहितः। तमीमहेमहागयं। अग्नेजातान्प्रणुदानः
सपत्नान्प्रत्यजातान्जातवेदोनुदस्व। अस्मेदीदिहिसुमनाअहेळंछर्मंतेस्यामात्रि

स० ११ | का.

वरूथउद्भौ । सहसाजातान्प्रणुदानःसपत्नान्प्रत्यजातान्जातवेदोनुदस्व । अधि
नोब्रूहिसुमनस्यमानोवयꣳस्यामप्रणुदानःसपत्नान् । अग्नेयोनोभितोजनोवृको-
वारेजिघांꣳसति । ताꣳस्त्वंवृत्रहंजहिवस्वस्वभ्यमाभर । अग्नेयोनोभिदासति
समानोयश्चानिष्ट्यः । तंवयꣳसमिधंकृत्वातुभ्यमग्नेपिदध्मसि । योनःशपादशपतो
यश्चनःशपतःशपात् । उषाश्चतस्मैनिम्रुक्चसर्वंपापꣳसमूहतां । योनःसपत्नोयोर-
णोमर्तोभिदासतिदेवाः । इध्मस्येवप्रक्षायतोमातस्योच्छेषिकिंचन । योमांद्वेष्टिजा
तवेदोयंचाहंद्वेष्मियश्चमां । सर्वाꣳस्तानग्नेसंदहयाꣳश्चाहंद्वेष्मियेचमां । योअस्म
भ्यमरातीयाद्यश्चनोद्वेषतेजनः । निंदाद्योअस्मांदिप्साच्चसर्वाꣳस्तान्मꣳष्मषाकुरु
सꣳशितंमेब्रम्हसꣳशितंवीर्यां३ बलं । सꣳशितंक्षत्रंमेजिष्णुयस्याहमस्मिपुरोहि
तः । उदेषांबाहूअतिरमुद्वर्चोअथोबलं । क्षिणोमिब्रह्मणामित्रानुन्नयामिस्वां३ अहं
। पुनर्मनःपुनरायुर्मआगात्पुनःश्चक्षुःपुनःश्रोत्रंमआगात्पुनःप्राणःपुनराकूतंमआ

११

गात्पुनं श्रितंपुनराधीतंम आगात्। वैश्वानरोमेदब्धस्तनूपाअवबाधतांदुरितानि
विश्वा ५ वैश्वानरायप्रतिवेदयामोयदीनृण संगरोदेवतासु। सएतान्पाशान्प्रमु
चन्प्रवेदसनोमुंचातुदुरितादवद्यात्। वैश्वानरःपवयान्नःपवित्रैर्यत्संगरमभिधा-
वाम्याशां। अनाजानन्मनसायाचमानोयदत्रैनो अवतत्सुवामि। अमीयेसुभगेदि
विविचृतौनामतारके। प्रेहामृतस्यच्छतामेतद्बद्धकमोचनं। विजिहीर्ष्वलोकान्कृधि
बंधान्मुंचासिबद्धकं। योनेरिवप्रच्युतोगर्भःसर्वान्पथो अनुष्व। सप्रजानन्प्रतिगृ-
ह्णीताविद्वान्प्रजापतिःप्रथमजाऋतस्य। अस्माभिर्दत्तंजरसःपरस्तादछिन्नंतंतु
मनुसंचरेम। ततंतंतुमन्वेकेअनुसंचरंतियेषांदत्तंपित्र्यमायनवत्। अबंध्वेकेददतः
प्रयच्छाद्दातुंचेच्छक्नवाःसःस्वर्गएषां। आरभेथामनुसंरभेथांसमानंपंथामवथो
घृतेन। यद्वांपूर्त्तंपरिविष्टंयदग्नौतस्मैगोत्रायेहजायापतीसंरभेथां। यदंतरिक्षंपृ
थिवीमुतद्यांयन्मातरंपितरंवाजिहिंसिम। अग्निर्मातस्मादेनसोगार्हपत्यउन्नोने

षड्ढुरितायानिचकृम। भूमिर्माता दितिर्नोजनित्रं भ्रातांतरिक्षमभिशस्तएनः द्यौर्नः पितापितृयाच्छंभवासिजामिमित्वामाविविवित्सिलोकात्। यत्रसुहार्दः सुकृतोमदंते विहायरोगंतन्वा १ * स्वायाः अश्लोणागैरह्रुताः स्वर्गेतत्रपश्येमपितरंचपुत्रं। यदन्नमद्म्यनृतेनदेवादास्यन्नदास्यन्नुतवाकरिष्यन्। यद्देवानांचक्षुष्यागोअस्तियदेव किंचप्रतिजग्राहमग्निर्मातस्मादनृणंकृणोतु। यदन्नमद्मिबहुधाविरूपंवासोहिरण्यं मुतगामजामविं। यद्देवानांचक्षुष्यागोअस्तियदेवकिंचप्रतिजग्राहमग्निर्मातस्मा दनृणंकृणोतु। यन्मयामनसावाचाकृतमेनः कदाचन। सर्वस्मात्तस्मान्मेळितोमो ग्धित्वं * हिवेत्थयथातथं ८ वातरशनाह्वाऋषयः श्रमणाऊर्ध्वमंथिनोबभूवुस्ता नृषयोर्थमायं * स्तेनिलायमचरं * स्तेनुप्रविशुः कुश्मांडानिताँ * स्तेष्वन्वविंदन्छ्र द्धयाचतपसाचतानृषयोब्रुवन्कथानिलायंचरथेतितऋषीनब्रूवन्नमोवोस्तुभगवं तोस्मिंधाम्निकेनवः सपर्यामेतिनानृषयोब्रुवन्पवित्रंनोब्रूतयेनारेपसःस्यामेतित-

एतानिसूक्तान्यपश्यन्यद्देवादेवहेळनंयद्दीव्यंनृणमहंबभूवायुष्टेविश्वतोदधदि-
त्येतैराज्यंजुहुतवैश्वानरायप्रतिवेदयामइत्युपातिष्ठतयदर्वाचीनमेनोभ्रूणहत्या-
यास्तस्मान्मोक्ष्यध्वइतितएतैरजुहवुस्तेरेपसोभवन्कर्मादिष्वेतैर्जुहुयात्पूतोदेव
लोकान्त्समश्नुते ७ कूश्मांडैर्जुहुयाद्योपूतइवमन्येतयथास्तेनोयथाभ्रूणहैवमेष-
भवतियोयोनौरेतःसिंचतियदर्वाचीनमेनोभ्रूणहत्यायास्तस्मान्मुच्यतेयावदेनो
दीक्षामुपैतिदीक्षितएतैःसंततिंजुहोतिसंवत्सरंदीक्षितोभवतिसंवत्सरादेवात्मा
नंपुनीतेमासंदीक्षितोभवतियोमासः ससंवत्सरःसंवत्सरादेवात्मानंपुनीतेचतु
र्विꣳशतिꣳरात्रीर्दीक्षितोभवतिचतुर्विꣳशतिरर्धमासाः संवत्सरःसंवत्सरादेवा
त्मानंपुनीतेद्वादशरात्रीर्दीक्षितोभवतिद्वादशमासाःसंवत्सरःसंवत्सरादेवात्मा-
नंपुनीतेषड्रात्रीर्दीक्षितोभवतिषड्वाऋतवःसंवत्सरःसंवत्सरादेवात्मानंपुनीतेति
स्रोरात्रीर्दीक्षितोभवतित्रिपदागायत्रीगायत्रियाएवात्मानंपुनीतेनमाꣳसमश्नी

यान्नास्त्रियमुपेयान्नोपर्यांसीतजुगुप्सेतानृतात्पयोब्राम्हणस्यव्रतंयवागूराजन्य--
स्यामिक्षावैश्यस्याथोसौम्येप्यध्वरएतद्व्रतंब्रूयाद्यदिमन्येतोपदास्यामीत्योदनं
धानाःसक्तून्घृतमित्यनुव्रतयेदात्मनोनुपदासाय ८ अजान्हवैपृश्नीꣳस्तपस्यमा
नान्ब्रह्मस्वयंभ्वभ्यानर्षत्तऋषयोभवन्तदृषीणामृषित्वंतांदेवतामुपातिष्ठंतयज्ञ-
कामास्तएतंब्रह्मयज्ञमपश्यन्तमाहरंस्तेनायजंतयदृचोध्यगीषततताःपयआहुत--
योदेवानामभवन्यद्यजूꣳषिघृताहुतयोयत्सामानिसोमाहुतयोयदथर्वांगिरसोम
ध्वाहुतयोयद्ब्राम्हणानीतिहासान्पुराणानिकल्पान्गाथानाराशꣳसीर्मेदाहुतयोदे
वानामभवन्ताभिःक्षुधंपाप्मानमपाघ्नन्नपहतपाप्मानोदेवाःस्वर्गंलोकमाय--
न्ब्रह्मणःसायुज्यमृषयोगच्छन् ९ पंचवाएतेमहायज्ञाःसंततिप्रतायंतेसततिसंति
ष्ठंतेदेवयज्ञःपितृयज्ञोभूतयज्ञोमनुष्ययज्ञोब्रह्मयज्ञइतियदग्नौजुहोत्यपिसमिधं
तद्देवयज्ञःसंतिष्ठतेयत्पितृभ्यःस्वधाकरोत्यप्यपस्तत्पितृयज्ञःसंतिष्ठतेयद्भूते—

भ्योबलिꣳहरंतितद्भूतयज्ञः संतिष्ठतेयद्ब्राम्हणेभ्योन्नंददातितन्मनुष्ययज्ञः संतिष्ठ
तेयत्स्वाध्यायमधीयीतैकामप्यृचंयजुः सामवातद्ब्रह्मयज्ञः संतिष्ठतेयद्दृचौधीतेप-
यसः कुल्याअस्यपितृन्त्स्वधाअभिवहंतियद्यजूꣳषिघृतस्यकुल्यायत्सामानिसो-
मएभ्यः पवतेयदथर्वांगिरसोमधोः कुल्यायद्ब्राम्हणानीतिहासान्पुराणानिकल्पा
न्गाथानाराशꣳसीर्मेदसकुल्याअस्यापितृन्त्स्वधाअभिवहंतियदृचोधीतेपयआ-
हुतिभिरेवतद्देवाꣳस्तर्पयतियद्यजुꣳषिघृताहुतिभिर्यत्सामानिसोमाहुतिभिर्यद-
थर्वांगिरसोमध्वाहुतिभिर्यद्ब्राम्हणानीतिहासान्पुराणानिकल्पान्गाथानाराशꣳ
सीर्मेदाहुतिभिरेवतद्देवाꣳस्तर्पयतितएनंतृप्ताआयुषातेजसावर्चसाश्रियायशा-
साब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येनचतर्पयंति १० ब्रम्हयज्ञेनयक्ष्यमाणः प्राच्यांदिशिग्रामा
दच्छदिर्दर्शउदीच्यांप्रागुदीच्यांवोदितआदित्येदक्षिणतउपवीयोपविश्यहस्तांव
वानिज्यत्रिराचामेद्विःपरिमृज्यसकृदुपस्पृश्यशिरश्चक्षुषीनासिकेश्रोत्रेहृदयमाल

म० १४ | भ्ययत्त्रिराचामंतितेनऋचंःप्रीणातियद्विःपरिमृजंतितेनयजुꣳषियत्सकृदुपस्पृ- | का.
शंतितेनसामांनियत्सव्यंपाणिंपादौप्रोक्षतियच्छिरश्चक्षुंषीनासिंकेश्रोत्रेहृदयमा
लभंतेतेनाथर्वांगिरसौब्राम्हणानीतिहासान्पुराणानिकल्पान्गाथांनाराशꣳसी-
प्रीणातिदर्भाणांमहदुपस्तीर्योपस्थंकृत्वाप्राङासीनःस्वाध्यायमधीयीतापांवाए-
षओषधीनाꣳरसोयद्दर्भाःसरसमेवब्रह्मंकुरुतेदक्षिणोत्तरौपाणीपादौकृत्वासपवि
त्रावोमितिप्रतिपद्यतएतद्वैयजुस्त्रयींविद्यांप्रत्येषावागेतत्परममक्षरंतदेतदृचाभ्यु
क्तमृचोअक्षरेपरमेव्योमन्यस्मिन्देवाअधिविश्वेनिषेदुर्यस्तन्नवेदकिमृचाकरिष्य-
तियइत्तद्विदुस्तइमेसमासतइतित्रीनेवप्रायुंक्तभूर्भुवःस्वरित्याहैतद्वैवाचःसत्यंय
देववाचःसत्यंतत्प्रायुंक्ताथसावित्रींगायत्रींत्रिरन्वाहपच्छोर्धर्चशोनवाꣳसविता
श्रियःप्रसविताश्रियमेवाप्नोत्यथोप्रज्ञातयैवप्रतिपदाछंदाꣳसिप्रतिपद्यते॥१॥ग्रा | १४
मेमनसास्वाध्यायमधीयीतदिवानक्तंवेतिहस्माहशौचआन्हेयउतारण्येबलउता

वाचोततिष्ठंन्नुतव्रजंन्नुतासीनउतशयानोधीयीतैवस्वाध्यायंतपस्वीपुण्योभवति
यएवंविद्वान्स्वाध्यायमधीतेनमोब्रह्मणेनमोअस्त्वग्नयेनमःपृथिव्यैनमओषधी
भ्यः।नमोवाचेनमोवाचस्पतयेनमोविष्णवेबृहतेकरोमि १२ मध्यंदिनेप्रबल---
मधीयीतासौखलुवावैषआदित्योयद्ब्राह्मणस्तस्मात्तर्हितेक्ष्णिष्ठंतपतितदेषा--
भ्युक्ता।चित्रंदेवानामुदगादनीकंचक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः।आप्राद्यावापृथिवीअं
तरिक्षꣳसूर्यआत्माजगतस्तस्थुषश्चेतिसवाएषयज्ञःसद्यःप्रतायतेसंद्यसंतिष्ठते
तस्यप्राक्सायमवभृथोनमोब्रह्मणइतिपरिधानीयांत्रिरन्वाहापउपस्पृश्यगृहाने
तिततोयत्किंचददातिसादक्षिणा १३ तस्यवाएतस्ययज्ञस्यमेघोहविर्धानंवि-
द्युदग्निर्वर्षꣳहविस्तनयित्नुर्वषट्कारोयदवस्फूर्जतिसोनुवषट्कारोवायुरात्मामावा-
स्याःस्विष्टकृद्यएवंविद्वान्मेघेवर्षतिविद्योतमानेस्तनयत्यवस्फूर्जतिपवमानेवा-
यावमावास्यायाꣳस्वाध्यायमधीतेतपएवतत्तप्यतेतपोहिस्वाध्यायइत्युत्तमनाक

*रोहत्युत्तमः समानानां भवति यावंत *ह वा इमां वित्तस्य पूर्णां दद॑त्स्वर्गं लोकं जयति तावंतं लोकं जयति भूया *सं चाक्षय्यं चापपुनर्मृत्युं जयति ब्रह्मणः सायुज्यं गच्छति १४ तस्य वा एतस्य यज्ञस्य द्वावनध्यायौ यदात्माशुचिर्यद्देशः समृद्धिर्देवतानि य एवं विद्वान्महारात्र उषस्युदिते व्रज*स्तिष्ठन्नासीनः शयानोरण्ये ग्रामे वा यावत्तरस*स्वाध्यायमधीते सर्वाँल्लोकाञ्जयति सर्वान्लोकाननृणोनुसंचरतीति तदेषाभ्युक्ता। अनृणा अस्मिन्ननृणाः परस्मि*स्तृतीये लोके अनृणास्याम। ये देवयाना उत पितृयाणाः सर्वान्पथो अनृणा आक्षीयमेत्यग्निर्वै जातं पाप्मा जग्राह तं देवा आहुतीभिः पाप्मानमपाघ्नन्नाहुतीनां यज्ञेन यज्ञस्य दक्षिणाभिर्दक्षिणानां ब्राम्हणेन ब्राम्हणस्य छंदोभिः*छंदसा*स्वाध्यायेनापहतपाप्मा स्वाध्यायो देवपवित्रं वा एतत्तं योनूत्सृजत्यभागो वाचि भवत्यभागो नाके तदेषाभ्युक्ता। यस्तित्याज सखिविद*सखायं न तस्य वाच्यपि भागो अस्ति। यदी*शृणोत्यलक*शृणोति न हि प्रवेद सुकृतस्य पंथा

मितितस्मात्स्वाध्यायोध्येतव्योयंयंक्रतुमधीतेतेनतेनास्येष्टंभवत्यग्नेर्वायोरादि--
त्यस्यसायुज्यंगच्छतितदेषाभ्युक्ता। येअर्वाङुतवापुराणेवेदंविद्वा॑ंसमभितो-
वदंत्यादित्यमेवतेपरिवदंतिसर्वेअग्निंद्वितीयंतृतीयंचहंस॑समितियावतीर्वैदेव-
तास्ताः सर्वावेदविदिब्राम्हणेवसंतितस्माद्ब्राम्हणेभ्योवेदविद्भ्योदिवेदिवेनमं--
स्कुर्यान्नाश्लीलंकीर्तयेदेताएवदेवताःप्रीणाति १५ रिच्यंतइववाएषप्रेवरिच्य-
तेयोयाजयतिप्रतिवागृण्हातियाजयित्वाप्रतिगृह्यवानश्नंत्रिःस्वाध्यायंवेदमधी
यीतत्रिरात्रंवासावित्रींगायत्रीमन्वातिरेचयतिवरोदक्षिणावरेणैववर॑स्पृणो--
त्यात्माहिवरः १६ दुहेहवाएषछंदा॑ंसियोयाजयतिसयेनंयज्ञक्रतुनायाजयेत्सो
रण्यंपरेत्यशुचौदेशेस्वाध्यायमेवैनमधीयन्नासीततस्यानशनंदीक्षास्थानमुपस
दआसन॑सुत्यावाग्जुहूर्मनउपभृद्धृतिर्ध्रुवाप्राणोहविः सामाध्वर्युःसवाएषयज्ञः
प्राणदक्षिणोनंतदक्षिणःसमृद्धतरः १७ कतिधावकीर्णिप्रविशतिचतुर्धेत्याहुर्ब्र

ह्मवादिनोमरुतःप्राणैरिंद्रंबलेनबृहस्पतिंब्रह्मवर्चसेनाग्निमेवेतरेणसर्वेणतस्यै--
तांप्रायश्चित्तिंविदांचकारसुदेवः काश्यपोयोब्रह्मचार्यवकिरेदमावास्यांयाश्रा--
त्र्यामग्निंप्रणीयोपसमाधायद्विराज्यस्योपघातंजुहोतिकामावकीर्णोस्म्यवकीर्णो
स्मिकामकामायस्वाहाकामाभिद्रुग्धोस्म्यभिद्रुग्धोस्मिकामकामायस्वाहेत्यमृ-
तंवाआज्यममृतमेवात्मंधत्तेहुत्वाप्रयतांजलिःकवातिर्यङ्ङग्निमभिमंत्रयेतसंमा
सिंचतुमरुतःसमिंद्रसंबृहस्पतिःसंमायमग्निःसिंचत्वायुषाचबलेनचायुष्मंतंकरो
तमेतिप्रतिहास्मैमरुतः प्राणांदधतिप्रतींद्रोबलंप्रतिबृहस्पतिर्ब्रह्मवर्चसंप्रत्य--
ग्निरितरत्सर्वंसर्वतनुर्भूत्वासर्वमायुरेतित्रिरभिमंत्रयेतत्रिषत्याहिदेवायोपूतइ
वमन्येतसइत्थंजुहुयादित्थमभिमंत्रयेतपुनीतएवात्मानमायुरेवात्मंधत्तेवरोदाक्षि
णावरेणैवरंस्पृणोत्यात्माहिवरः १८ भूःप्रपद्येभुवः प्रपद्येस्वः प्रपद्येभूर्भुवस्वः
प्रपद्येब्रह्मप्रपद्येब्रह्मकोशंप्रपद्येमृतंप्रपद्येमृतकोशंप्रपद्येचतुर्जालंब्रह्मकोशंयं-

मृत्युर्नावपश्यंतितंप्रपद्येदेवान्प्रपद्येदेवपुरंप्रपद्येपरीवृत्तोवरीवृतोब्रह्मणावर्मणा
हृतेजसाकश्यपस्ययस्मैनमस्तस्छिरोधर्मोमूर्धानंब्रम्होत्तराहनुर्यज्ञोधराविष्णुर्हृ
दंयश्संवत्सरःप्रजननमश्विनौपूर्वपादावत्रिर्मध्यंमित्रावरुणावपरपादावग्निःपुच्छ
स्यप्रथमंकांडंततइंद्रस्ततःप्रजापतिरभयंचतुर्थश्सवाएषदिव्यःशाक्करःशिशु-
मारः स्तश्हयएवंवेदापपुनर्मृत्युंजयतिजयतिस्वर्गंलोकंनाध्वनिप्रमीयतेनाग्नौ-
प्रमीयतेनाप्सुप्रमीयतेनानपत्यःप्रमीयतेलघ्वान्नोभवतिध्रुवस्त्वमसिध्रुवस्य--
क्षितमसित्वंभूतानामधिपतिरसित्वंभूतानाश्श्रेष्ठोसित्वांभूतान्युपपर्यावर्तंतेनम
स्तेनमःसर्वंतेनमोनमःशिशुकुमारायनमः १९ नमःप्राच्यैदिशेयाश्चदेवताएत
स्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोदक्षिणायैदिशेयाश्चदेवताएतस्यांप्रतिवसंत्ये
ताभ्यश्चनमोनमःप्रतीच्यैदिशेयाश्चदेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनम
उदीच्यैदिशेयाश्चदेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमऊर्ध्वायैदिशेयाश्च

देवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोधरायैदिशेयाश्चदेवताएतस्यांप्रति
वसंत्येताभ्यश्चनमोनमौवांतरायैदिशेयाश्चदेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चन
मोनमोगंगायमुनयोर्मध्येयेवसंतितेमेप्रसन्नात्मानश्चिरंजीवितंवर्द्धयंतिनमोगं-
गायमुनयोर्मुनिभ्यश्चनमोनमोगंगायमुनयोर्मुनिभ्यश्चनमः । सहरक्षां * सियद्दे-
वाःसप्तदंशयददींव्यंपंचंदशायुंष्टेचतुंर्वि * शद्वैश्वानरायषड़ि * शतिर्वातरशना
हकुश्मांडैरजान्हपंचंब्रह्मयज्ञेनग्रामैमध्यांदिनेतस्यवैमेघस्तस्यवैद्यौरिच्यंतेदुहेहं
कतिधावकीर्णीभूनमःप्राच्यैयि * शतिःसहब्रम्हयज्ञेनवि * शतिः २० नमोब्रम्हं
णेनमोअस्त्वग्नयेनमःपृथिव्यैनमओषधीभ्यः । नमौवाचेनमौवाचस्पतयेनमोवि
ष्णंवेबृहतेकरोमि । ॐ शांतिः शांतिः शांतिः । । इतिसहवैउपनिषदसंपूर्णं० ॥
। अथशिक्षोपनिषत् । श्रीगणेशा० । शन्नोमित्रशंवरुणः । शन्नोभवत्वर्यमा । शन्नइं
द्रोबृहस्पतिः । शन्नोविष्णुरुरुक्रमः । नमोब्रह्मणे । नमस्तेवायो । त्वमेवप्रत्यक्षंब्रह्मा

सि ।त्वमेवप्रत्यक्षंब्रह्मंवदिष्यामि।ऋतंवंदिष्यामि।सत्यंवंदिष्यामि। तन्मामंव
तु।तद्वक्तारमवतु। अवंतुमां।अवंतुवक्तारं। ॐ शांतिः शांतिः शांतिः। ॐ शीक्षां
व्यांख्यास्यामः। वर्णस्वरः।मात्राबलं। सामसंतानः। इत्युक्तःशींक्षाध्यायः १शी
क्षांपंचां १सहनौयशः।सहनौब्रंह्मवर्चसं। अथातःसꣳहितायाउपनिषदंव्यांख्या
स्यामः। पंचस्वधिकरणेषु। अधिलोकमधिज्यौतिषमधिविद्यमधिप्रजमध्यात्मं।
तामहासꣳहिताइत्याचक्षते। अथांधिलोकं। पृथिवीपूर्वरूपं। द्यौरुत्तररूपं। आ-
काशःसंधिः १ वायुःसंधानं। इत्यंधिलोकं। अथांधिज्यौतिषं।अग्निःपूर्वरूपं।
आदित्यउत्तररूपं।आंपःसंधिः। वैद्युतःसंधानं। इत्यंधिज्यौतिषं। अथांधिविद्यं।
आचार्यःपूर्वरूपं २ अंतेवास्युत्तररूपं। विंद्यासंधिः ।प्रवचनꣳसंधानं । इत्यंधि
विद्यं।अथांधिप्रजं। मातापूर्वरूपं। पितोत्तररूपं। प्रजासंधिः । प्रजनꣳसंधानं।
इत्यधिप्रजं ३ अथाध्यात्मं। अधराहनुः।पूर्वरूपं। उत्तराहनुरुत्तररूपं।वाक्संधिः

। जिव्हांसंधानं । इत्यध्यात्मं । इतिमामंहास्ंहिताः । यएवमेतामहास्ंहिताव्या
ख्यातावेद । संधीयतेप्रजंयापशुभिः । ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येनसुवर्ग्येणलोकेन ४सं
धिराचार्यःपूर्वरूपमित्यधिप्रजंलोकेन २ यश्छंदसामृषभोविश्वरूपः । छंदोभ्यो
ध्यमृतात्संबभूव । समेद्रोमेधयास्पृणोतु । अमृतस्यदेवधारणोभूयासं । शरीरंमे
विचर्षणं । जिव्हामधुमत्तमा । कर्णाभ्यांभूरिविश्रुवं । ब्रह्मणःकोशोसि । मेधयापिंहि
तः । श्रुतंमेगोपाय । आवहंतीवितन्वाना १ कुर्वाणाचीरमात्मनः । वासांसिमम
गावंश्च । अन्नपानेचंसर्वदा । ततोमेश्रियमावह । लोमशांपशुभिःसहस्वाहा । आ
मायंतुब्रह्मचारिणःस्वाहा । विमायंतुब्रह्मचारिणःस्वाहा । प्रमायंतुब्रह्मचारिणः
स्वाहा । दमायंतुब्रह्मचारिणःस्वाहा । शमायंतुब्रह्मचारिणःस्वाहा २ यशोजने
सानिःस्वाहा । श्रेयान्वस्यसोसानिस्वाहा । तंत्वांभगप्रविशानिःस्वाहा । समांभग
प्रविशस्वाहा । तस्मिन्त्सहस्रशाखे । निभगाहंत्वयिंमृजेस्वाहा । यथापःप्रवता-

यंतिं । यथामासांअहर्जरं । एवंमांब्रम्हचारिणः । धातरायंतुसर्वतःस्वाहा । प्रतिवे
शोसिप्रमांभाहिप्रमांपद्यस्व ३ वितन्वानाशमायंतुब्रम्हचारिणःस्वाहाधातरा-
यंतुसर्वतःस्वाहैकंच ३ भूर्भुवसुवरितिवाएतास्तिस्रोव्याहृतयः । तासामुहस्मै-
तांचतुर्थी । माहाचमस्यःप्रवेदयतेमहइतिं । तत्ब्रम्हा । सआत्मा । अंगान्यन्या
देवताः । भूरितिवाअयंलोकः । भुवःइत्यंतरिक्षं । सुवरित्यसौलोकः १ महइत्यादि
त्यः । आदित्येनवावसर्वेलोकामहीयंते । भूरितिवाअग्निः । भुवइतिवायुः । सुवरि
त्यादित्यः । महइतिचंद्रमाः । चंद्रमसावावसर्वाणिज्योतींषिमहीयंते । भूरिति
वाऋचः । भुवइतिसामानि । सुवरितियजूंषि २ महइतिब्रह्म । ब्रम्हणावावस-
र्वेवेदामहीयंते । भूरितिवैप्राणः । भुवइत्यपानः । सुवरितिव्यानः । महइत्यन्नं । अ
न्नेनवावसर्वेप्राणामहीयंते । तावाएताश्चतस्रश्चतुर्धा । चतस्रश्चतस्रोव्याहृतयः
। तायोवेद । सवेदब्रह्म । सर्वैस्मैदेवाबलिमावहंति ३ असौलोकोयजूंषिवेदहे-

च ४ सयएषोंतरहृदयआकाशः। तस्मिन्नयंपुरुषोमनोमयः। अमृतोहिरण्मयः।
अंतरेणतालुके। यएषस्तनइवावलंबते। सेंद्रयोनिः। यत्रासौकेशांतोविवर्तते।
व्यपोह्यशीर्षकपाले। भूरित्यग्नौप्रतितिष्ठति। भुवइतिवायौ १ सुवरित्यादित्ये।
महइतिब्रह्मणि। आप्नोतिःस्वाराज्यं। आप्नोतिमनसःस्पतिं। वाक्पतिश्चक्षुष्प
तिः। श्रोत्रपतिर्विज्ञानपतिः। एतत्ततोभवति। आकाशशरीरंब्रह्म। सत्यात्मप्रा
णारामंमनआनंदं। शांतिसमृद्धममृतं। इतिप्राचीनयोग्योपास्व २ वायावमृ-
तमेकंच ५ पृथिव्यंतरीक्षंद्यौर्दिशोवांतरदिशाः। अग्निर्वायुरादित्यश्चंद्रमानक्षत्रा
णि। आपओषधयोवनस्पतयआकाशआत्मा। इत्यधिभूतं। अथाध्यात्मं। प्रा-
णोव्यानोपानउदानःसमानः। चक्षुश्रोत्रंमनोवाक्त्वक्। चर्ममाꣳस * स्नावा-
स्थिमज्जा। एतदधिविधायऋषिरवोचत्। पांक्तंवाइदꣳसर्वं। पांक्तेनैवपाङ्क *-
स्पृणोतीति १ सर्वमेकंच ६ ॐ मितिब्रह्म। ॐमितीदꣳसर्वं। ओमित्येतदनुकृ

तिहस्मवाअप्योश्रांवयेत्याश्रांवयंति । ॐ मितिसामानिगायंति । ॐ * शोमिति शस्त्राणिंश * संतिं । ॐ मित्यंध्वर्युः प्रतिगरंप्रतिंगृण्हाति । ॐ मितिब्रम्हाप्रसौ ति । ॐ मित्यंग्निहोत्रमनुंजानाति ॐ मितिब्राम्हणः प्रवक्ष्यन्नाहब्रह्मोप्रांप्नवानी- तिं । ब्रम्हैवोप्रांप्नोति १ ॐ दश ७ ऋतंचस्वाध्यायप्रवचनेच । सत्यंचस्वाध्या- यप्रवंचनेच । तपश्चस्वाध्यायप्रवंचनेच । दमश्चस्वाध्यायप्रवंचनेच । शमश्चस्वा ध्यायप्रवंचनेच । अग्नयश्चस्वाध्यायप्रवंचनेच । अग्निहोत्रंचस्वाध्यायप्रवंचनेच । अतिथयश्चस्वाध्यायप्रवंचनेच । मानुषंचस्वाध्यायप्रवंचनेच । प्रजाचस्वाध्या यप्रवंचनेच । प्रजनश्चस्वाध्यायप्रवंचनेच । प्रजातिश्चस्वाध्यायप्रवंचनेच । स- त्यमितिसत्यवचांराथीतरः । तपइतितपोनित्यःपौरुशिष्टिः । स्वाध्यायप्रवचने- एवेतिनाकौमौद्गल्य । तद्धितपंस्तद्धितपः १ प्रजाचस्वाध्यायप्रवंचनेचषट्चं १० अहंवृक्षस्यरेरिव । कीर्तिःपृष्टंगिरेरिव । ऊर्ध्वपंवित्रोवाजिनीवस्वमृतंमास्मि ।

द्रविण॑ सवर्चसं । सुमेधाअमृतोक्षितः । इतित्रिशंकोर्वेदानुवचनं १ अह॑ षट् ।
वेदमनूच्याचार्योंतेवासिनमनुशास्ति । सत्यंवद । धर्मंचर । स्वाध्यायान्माप्रमद
। आचार्यायप्रियंधनमाहृत्यप्रजातंतुंमाव्यवच्छेत्सीः । सत्यान्नप्रमदितव्यं । धर्मा
न्नप्रमदितव्यं । कुशलान्नप्रमदितव्यं । भूत्यैनप्रमदितव्यं । स्वाध्यायप्रवचनाभ्या
न्नप्रमदितव्यं १ देवपितृकार्याभ्यांनप्रमदितव्यं । मातृदेवोभव । पितृदेवोभव ।
आचार्यदेवोभव । अतिथिदेवोभव । यान्यनवद्यानिकर्माणि । तानिसेवितव्यानि-
नोइतराणि । यान्यस्माक॑सुचरितानि । तानित्वयोपास्यानि २ नोइतराणि । येके
चास्मच्छ्रेया॑सोब्राह्मणाः । तेषांत्वयासनेनप्रश्वसितव्यं । श्रद्धयादेयं । अश्रद्ध
यादेयंश्रियादेयं । ह्रियादेयं । भियादेयं । संविदादेयं । अथयदितेकर्मविचिकित्सा
वावृत्तविचिकित्सावास्यात् ३ येतत्रब्राह्मणाःसंमर्शिनःयुक्ताआयुक्तः । अलूक्षा
धर्मकामाःस्युः । यथातेतत्रवर्तेरन् । तथातत्रवर्तेथाः । अथाभ्याख्यातेषु । येतत्र

ब्राह्मणाःसंमर्शिनः। युक्ताआयुक्ताः। अलूक्षाधर्मकामास्युः। यथातेतेषुवर्तेरन्।
तथातेषुवर्तेथाः। एषआदेशः। एषउपदेशः। एषावेदोपनिषत्। एतदनुशासनं-
एवमुपासितव्यं। एवमुचैतदुपास्यं ४ स्वाध्यायप्रवचनाभ्यान्नप्रमदितव्यंतानि
त्वयोपास्यानिस्यात्तेषुवर्तेरन्सप्तच १० शन्नोमित्रःशंवरुणः। शन्नोभवत्वर्यमा।
शन्नइंद्रोबृहस्पतिः। शन्नोविष्णुरुरुक्रमः। नमोब्रह्मणे। नमस्तेवायो। त्वमेवप्रत्य
क्षंब्रह्मासि। त्वामेवप्रत्यक्षंब्रह्मावादिषं। ऋतमवादिषं। सत्यमवादिषं। तन्मामा
वीत्। तद्वक्तारमावीत्। आवीन्मां। आवीद्वक्तारं। ॐ शांतिःशांतिःशांतिः। ७।
। अथब्रह्मविदोपनिषत्प्रारंभ। श्रीगणेशायनमः। हरिःॐ। सहनाववतु। सह-
नौभुनक्तु। सहवीर्यंकरवावहै। तेजस्विनावधीतमस्तुमाविद्विषावहै। ॐ शांतिः
शांतिःशांतिः। हरिॐब्रह्मविदाप्नोतिपरं। तदेषाभ्युक्ता। सत्यंज्ञानमनंतंब्रह्म।
योवेदनिहितंगुहायांपरमेव्योमन्न। सोश्नुतेसर्वान्कामान्त्सह। ब्रह्मणाविपश्चि

तेति । तस्माद्वाएतस्मादात्मनआकाशः संभूतः । आकाशाद्वायुः । वायोरग्निः ।
अग्नेरापः । अद्भ्यःपृथिवी । पृथिव्याओषधयः । ओषधीभ्योन्नं । अन्नात्पुरुषः । स-
वाएषपुरुषोन्नरसमयः । तस्येदमेवशिरः । अयंदक्षिणःपक्षः । अयमुत्तरःपक्षः ।
अयमात्मा । इदंपुच्छंप्रतिष्ठा । तदप्येषश्लोकोभवति १ अन्नाद्वैप्रजाःप्रजायंते । याः
काश्चंपृथिवीश्रिताः । अथोअन्नेनैवजीवंति । अथैनदपियंत्यंततः । अन्नंहिभू
तानांज्येष्ठं । तस्मात्सर्वौषधमुच्यते । सर्वंवैतेन्नमाप्नुवंति । येन्नंब्रम्होपासते । अ-
न्नंहिभूतानांज्येष्ठं । तस्मात्सर्वौषधमुच्यते । अन्नाद्भूतानिजायंते । जातान्यन्नेन
वर्द्धंते । अद्यतेत्तिचभूतानि । तस्मादन्नंतदुच्यंतइति । तस्माद्वाएतस्मादन्नरसम
यात् । अन्योंतरआत्माप्राणमयः । तेनैषपूर्णः । सवाएषपुरुषविधएव । तस्यपुरु-
षविधतां । अन्वयंपुरुषविधः । तस्यप्राणएवशिरः । व्यानोदक्षिणःपक्षः । अपान
उत्तरःपक्षः । आकाशआत्मा । पृथिवीपुच्छंप्रतिष्ठा । तदप्येषश्लोकोभवति २ प्रा-

णंदेवा अनुप्राणंति । मनुष्याःपशवश्चये । प्राणोहिभूतानामायुः । तस्मात्सर्वायु-
षमुच्यते । सर्वमेवतआयुर्यंति । येप्राणंब्रम्होपासते । प्राणोहिभूतानामायुः । त-
स्मात्सर्वायुषमुच्यंतइति । तस्यैषएवशारीरआत्मा । यःपूर्वस्य । तस्माद्वाएतस्मा-
त्प्राणमयात् । अन्योंतरआत्मामनोमयः । तेनैषपूर्णः । सवाएषपुरुषविधएव । त
स्यपुरुषविधतां । अन्वयंपुरुषविधः । तस्ययजुरेवशिरः । ऋग्दक्षिणःपक्षः । सा
मोत्तरःपक्षः । आदेशआत्मा । अथर्वांगिरसःपुच्छंप्रतिष्ठा । तदप्येषश्लोकोभवति
३ यतोवाचोनिवर्ततें । अप्राप्यमनसासह । आनंदंब्रह्मणोविद्वान् । नबिभेतिक-
दाचनेति । तस्यैषएवशारीरआत्मा । यःपूर्वस्य । तस्माद्वाएतस्मान्मनोमयात् ।
अन्योंतरआत्माविज्ञानमयः । तेनैषपूर्णः । सवाएषपुरुषविधएव । तस्यपुरुषवि-
धतां । अन्वयंपुरुषविधः । तस्यश्रद्धैवशिरः । ऋतंदक्षिणःपक्षः । सत्यमुत्तरःपक्षः ।
योगआत्मा । महःपुच्छंप्रतिष्ठा । तदप्येषश्लोकोभवति ४ विज्ञानंयज्ञंतनुते । कर्मा

णितनुतेपिंच। विज्ञानंदेवाःसर्वे। ब्रम्हज्येष्ठमुपासंते। विज्ञानंब्रम्हचेद्वेद। तस्मा
च्चेन्नप्रमाद्यति। शरीरेपाप्मनोहित्वा। सर्वान्कामान्समश्नुतइति। तस्यैषएव
शारीरआत्मा। यःपूर्वस्य। तस्माद्वाएतस्माद्विज्ञानमयात्। अन्योंतरआत्मानंद-
मयः। तेनैषपूर्णः। सवाएषपुरुषविधएव। तस्यपुरुषविधतां। अन्वयंपुरुषविधः।
तस्यप्रियमेवशिरः। मोदोदक्षिणःपक्षः। प्रमोदउत्तरःपक्षः। आनंदआत्मा। ब्रह्म
पुच्छंप्रतिष्ठा। तदप्येषश्लोकोभवति५असन्नेवसभवाति। असद्ब्रह्मेतिवेदचेत्। अ
स्तिब्रह्मेतिचेद्वेद। संतमेनंततोविदुरिति। तस्यैषएवशारीरआत्मा। यःपूर्वस्यः
अथातोनुप्रश्नाः। उताविद्वानमुंलोकंप्रेत्य। कश्चनगच्छती ३ आहोविद्वानमुंलो
कंप्रेत्य। कश्चित्समश्नुता ३ उ। सोकामयत। बहुस्यांप्रजायेयेति। सतपोतप्यत।
सतपस्तप्त्वा। इदꣳसर्वमसृजत। यदिदंकिंच। तत्सृष्ट्वा। तदेवानुप्राविशत्। त
दनुप्रविश्य। सच्चत्यच्चाभवत्। निरुक्तंचानिरुक्तंच। निलयनंचानिलयनंच।

विज्ञानंविज्ञानंच । सत्यंचानृतंचसत्यमभवत् । यदिदंकिंच । तत्सत्यमित्याच-
क्षते । तदप्येषश्लोकोभवति ६ असद्वाइदमग्रआसीत् । ततोवैसदजायत । त
दात्मानंस्वयमकुरुत । तस्मात्तत्सुकृतमुच्यतइति । यद्वैतत्सुकृतं । रसोवैसः ।
रसंह्येवायंलब्ध्वानंदीभवति । कोह्येवान्यात्कःप्राण्यात् । यदेषआकाशआनं-
दोनस्यात् । एषह्येवानंदयाति । यदाह्येवैषएतस्मिन्नदृश्येनात्म्येनिरुक्तेनिलयने
भयंप्रतिष्ठांविंदते । अथसोभयंगतोभवति । यदाह्येवैषएतस्मिन्नुदरमंतरंकुरुते
अथतस्यभयंभवति । तत्त्वेवभयंविदुषोमन्वानस्य । तदप्येषश्लोकोभवति ८
भीषास्माद्वातःपवते । भीषोदेतिसूर्यः । भीषास्मादग्निश्चेंद्रश्च । मृत्युर्धावतिपंच
मइति । सैषानंदस्यमीमांसाभवति । युवास्यात्साधुयुवाध्यायकः । आशिष्ठोद्द-
ढिष्ठोबलिष्ठः । तस्येयंपृथिवीसर्वावित्तस्यपूर्णास्यात् । सएकोमानुषआनंदः । ते
येशतंमानुषाआनंदाः १ सएकोमनुष्यगंधर्वाणामानंदः । श्रोत्रियस्यचाकामह

ब्र० २३

तस्य। तेयेशतंमनुष्यगंधर्वाणामानंदाः। सएकोदेवगंधर्वाणामानंदः। श्रोत्रियस्य
चाकामहतस्य। तेयेशतंदेवगंधर्वाणामानंदाः। सएकःपितृणांचिरलोकलोकामा
नंदा। श्रोत्रियस्यचाकामहतस्य। तेयेशतंपितृणांचिरलोकलोकानामानंदाः।
सएकआजानजानांदेवानामानंदः २ श्रोत्रियस्यचाकामहतस्य। तेयेशतमा-
जानजानांदेवानामानंदाः। सएकःकर्मदेवानांदेवानामानंदः। येकर्मणादेवान-
पियंति। श्रोत्रियस्यचाकामहतस्य। तेयेशतंकर्मदेवानांदेवानामानंदाः। सए-
कोदेवानामानंदाः। श्रोत्रियस्यचाकामहतस्य। तेयेशतंदेवानामानंदाः। सएकइं
द्रस्यानंदः ३ श्रोत्रियस्यचाकामहतस्य। तेयेशतमिंद्रस्यानंदाः। सएकोबृहस्पते
रानंदः। श्रोत्रियस्यचाकामहतस्य। तेयेशतंबृहस्पतेरानंदाः। सएकःप्रजापते
रानंदः। श्रोतियस्यचाकामहतस्य। तेयेशतंप्रजापतेरानंदाः। सएकोब्रह्मणआ
नंदः। श्रोत्रियस्यचाकामहतस्य ४ सयश्चायंपुरुषे। यश्चासावादित्ये। सएकः।

उ० २३

सयएवंवित् । अस्माल्लोकात्प्रेत्य । एतमन्नमयमात्मानमुपसंक्रामति । एतंप्राण
मयमात्मानमुपसंक्रामयति । एतंमनोमयमात्मानमुपसंक्रामति । एतंविज्ञानम-
यमात्मानमुपसंक्रामति ।एतमानंदमयमात्मानमुपसंक्रामति । तदप्येषश्लोकोभ-
वति ८ यतोवाचोनिवर्तंते । अप्राप्यमनसासह । आनंदंब्रह्मणोविद्वान् । नबिभे
तिकुतश्चनेति । एतꣳहवावनतपति । किमहꣳसाधुनाकरवं । किमहंपापमकरव
मिति । ।सयएवंविद्वानेतेआत्मानꣳस्पृणुते । उभेह्येवैषएतेआत्मानꣳस्पृणुते । य
एवंवेद । इत्युपनिषत् ९ सहनाववतु । सहनौभुनक्तु । सहवीर्यंकरवावहै । तेज-
स्विनावधीतमस्तुमाविद्विषावहै । ॐशांतिःशांतिःशांतिः । इतितैतिरियब्रह्मवि
दोपनिषत्समाप्तिमगमत् । ब्रह्मविदिदमयमिदमेकविꣳशतिरन्नादरसमयात् । प्रा
णाव्यानोपानआकाशःपृथिवीपुच्छꣳषड्विꣳशतिःप्रणंयजुऋक्सामादेशोथर्वा-
गीरसःपुच्छंद्वाविꣳशतिर्यतः । श्रद्धर्तꣳसत्यंयोगोमहोष्टादशविज्ञानांप्रियंमोद-

आनंदोब्रह्मपुच्छंद्वावि॰ शतिरसन्नेवाथाष्टावि॰ शतिरसषोडशभीषास्मादेकपं-
चाशद्यतः। कुतश्चनैकादश। लोकःसरस्वत्यायांत्यैषवैदेवयानःपंथास्तमेवान्वा
रोहंत्याक्रोशंतोयांत्यवर्तिमेवाऽन्यस्मिन्प्रतिषज्यंप्रतिष्ठांगच्छंतियदादशंशतं-
कुर्वंत्यथैकंमुत्थानं॰ शतायुःपुरुषःशतेंद्रियआयुष्येवेंद्रियेप्रतितिष्ठंतियदाश॰ स
हस्रंकुर्वंत्यथैकंमुत्थान॰ सहस्रसाम्मितोवाअसौलोकोमुमेवलोकमभिजयंतियदे-
षांप्रमीयेतयदावाजीयेरन्नथैकंमुत्थानंतद्धितीर्थं १ भृगूपनिषत्प्रा०। श्रीगणेशा
य०। हरिॐ। सहनाववतु। सहनौभुनक्तु। सहवीर्यंकरवावहैतेजस्विनावधीतम-
स्तुमाविद्विषावहै। ॐशांतिःशांतिःशांतिः। ॐभृगुर्वैवारुणिः। वरुणंपितरमुपस
सार। अधीहिभगवोब्रह्मेति। तस्माएतत्प्रोवाच। अन्नंप्राणंचक्षुश्श्रोत्रंमनोवाच-
मिति। त॰ होवाच। यतोवाइमानिभूतानिजायंते। येनजातानिजीवंति। यत्प्रयं-
त्याभिसंविशंति। तद्विजिज्ञासस्वतद्ब्रह्मेति। सतपोतप्यत। सतपःस्तप्त्वा १ अ-

न्नंब्रह्मेतिव्यजानात् । अन्नाद्ध्येवखल्विमानिभूतानिजायंते । अन्नेनजातानिजीवं
ति । अन्नंप्रयंत्यभिसंविशंतीति।तद्विज्ञाय । पुनरेववरुणंपितरमुपससार । अधीहि
भगवोब्रह्मेति । तꣳहोवाच । तपसाब्रम्हविजिज्ञासस्व । तपोब्रह्मेति । सतपोतप्यत
सतपस्तप्त्वा २ प्राणोब्रह्मेतिव्यजानात् । प्राणाद्ध्येवखल्विमानिभूतानिजायंते । प्रा
णेनजातानिजीवंति प्राणंप्रयंत्यभिसंविशंतीति । तद्विज्ञाय । पुनरेववरुणंपितरमुप
ससार । अधीहिभगवोब्रह्मेति । तꣳहोवाच । तपसाब्रम्हविजिज्ञासस्व । तपोब्रह्मेति
सतपोतप्यत । सतपस्तप्त्वा ३ मनोब्रह्मेतिव्यजानात् । मनसोह्येवखल्विमानिभू
तानिजायंते । मनसाजातानिजीवंति । मनःप्रयंत्यभिसंविशंतीति । तद्विज्ञाय । पुनरे
ववरुणंपितरमुपससार । अधीहिभगवोब्रह्मेति । तꣳहोवाच । तपसाब्रम्हविजिज्ञा
सस्व । तपोब्रह्मेति । सतपोतप्यत । सतपस्तप्त्वा ४ विज्ञानंब्रह्मेतिव्यजानात् । विज्ञा
नाद्ध्येवखल्विमानिभूतानिजायंते । विज्ञानेनजातानिजीवंति । विज्ञानंप्रयंत्यभिसं

विशंतीति । तद्विज्ञाय । पुनरेववरुणंपितरमुपससार । अधीहिभगवोब्रह्मेति । तꣳ
होवाच । तपसाब्रह्मविजिज्ञासस्व । तपोब्रह्मेति । सतपोतप्यत । सतपस्तप्त्वा ५
आनंदोब्रह्मेतिव्यजानात् । आनंदाद्ध्येवखल्विमानिभूतानिजायंते । आनंदेनजा
तानिजीवंति । आनंदंप्रयंत्यभिसंविशंतीति । सैषाभार्गवीवारुणीविद्या । परमे-
व्योमन्प्रतिष्ठिता । यएवंवेद प्रतितिष्ठति । अन्नवानन्नादोभवति । महान्भवतिप्र
जयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन । महान्कीर्त्या ६ अन्नंननिंद्यात् । तद्व्रतं । प्राणोवाअन्नं ।
शरीरमन्नादं । प्राणेशरीरंप्रतिष्ठितं । शरीरेप्राणःप्रतिष्ठितः । तदेतदन्नमन्नेप्रतिष्ठि
तं । सयएतदन्नमन्नेप्रतिष्ठितंवेदप्रतितिष्ठति । अन्नवानन्नादोभवति । महान्भव
ति । प्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन । महानकीर्त्या ७ अन्नंनपरिचक्षीत । तद्व्रतं । आ-
पोवाअन्नं । ज्योतिरन्नादं । अप्सुज्योतिःप्रतिष्ठितं । ज्योतिष्यापःप्रतिष्ठिताः । तदे २५
तदन्नमन्नेप्रतिष्ठितं । सयएतदन्नमन्नेप्रतिष्ठितंवेदप्रतितिष्ठति । अन्नवानन्नादोभ

वति । महान्भवतिप्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन । महानकीर्त्या ८ अन्नंबहुकुर्वीत ।
तद्व्रतं । पृथिवीवाअन्नं । आकाशोन्नादः । पृथिव्यामाकाशःप्रतिष्ठितः । आकाशेपृ
थिवीप्रतिष्ठिता । तदेतदन्नमन्नेप्रतिष्ठितम् । सयएतदन्नमन्नेप्रतिष्ठितंवेदप्रतितिष्ठ
ति । अन्नवानन्नादोभवति । महान्भवतिप्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन । महान्कीर्त्या
९ नकंचनवसतौप्रत्याचक्षीत । तद्व्रतम् । तस्माद्ययाकयाचविधयाबह्वन्नंप्राप्नुया
त् । अराध्यस्माअन्नमित्याचक्षते । एतद्वैमुखतोन्नꣳराद्धं । मुखतोस्माअन्नꣳरा
ध्यते । एतद्वैमध्यतोन्नराद्धं । मध्यतोस्माअन्नꣳराध्यते । एतद्वाअंततोन्नꣳराद्धं । अं
ततोस्माअन्नꣳराध्यते १ यएवंवेद । क्षेमइतिवाचि । योगक्षेमइतिप्राणापानयोः ।
कर्मेतिहस्तयोः । गतिरितिपादयोः । विमुक्तिरितिपायौ । इतिमानुषीःसमाज्ञाः ।
अथदैवीः । तृप्तिरितिवृष्टौ । बलमितिविद्युति २ यशइतिपशुषु । ज्योतिरितिन-
क्षत्रेषु । प्रजातिरमृतमानंदइत्युपस्थे । सर्वमित्याकाशे । तत्प्रतिष्ठेत्युपासीत ।

प्रतिष्ठावान्भवति। तन्महइत्युपासीत। महान्भवति। तन्मनइत्युपासीत। मानवान्भवति ३ तन्नमइत्युपासीत। नम्यंतेस्मैकामाः। तद्ब्रह्मेत्युपासीतब्रह्मवान्भवति। तद्ब्रह्मणः परिमरइत्युपासीत। पर्येणंम्रियंतेद्विषंतःसपत्नाः। परियेप्रियाभ्रातृव्याः। सयश्चायंपुरुषे। यश्चासावादित्ये। सएकः ४सयएवंवित्। अस्माल्लोकात्प्रेत्य। एतमन्नमयमात्मानमुपसंक्रम्य। एतंप्राणमयमात्मानमुपसंक्रम्य। एतंमनोमयमात्मानमुपसंक्रम्य। एतंविज्ञानमयमात्मानमुपसंक्रम्य। एतमानंदमयमात्मानमुपसंक्रम्य। इमाँल्लोकान्कामान्नीकामरूप्यनुसंचरन्। एतत्सामगायन्नास्ते। हा ३ वुहा ३ वुहा ३ वु। अहमन्नमहमन्नमहमन्नं। अहमन्नादो ३ ओहमन्नादो ३ ओहमन्नादः। अह श्लोककृदह श्लोककृदह श्लोककृत्। अहमस्मिप्रथमजाऋता ३ स्य। पूर्वंदेवेभ्योअमृतस्यना ३ भायि। योमाददातिसइदेवमा ३ वाः। अहमन्नमन्नमदंतमा ३ द्मि। अहंविश्वंभुवनमभ्यभवां। सुवर्नज्योतीः। यएवंवेद। इत्युपनि

षंत्। सहनाववतु। सहनौभुनक्तु। सहवीर्यंकरवावहै। तेजस्विनावधीतमस्तुमा
विद्विषावहै ॐ शांतिः शांतिः शांतिः भृगुस्तस्मैयतोविकृतितद्विजिज्ञासस्व। त्रयो
दशान्नंप्राणोमनोविज्ञानामिति। यिज्ञायतंतपसाद्वादशानंदइति। सेषा दशान्नंन
निंद्यात्। प्राणःशरीरमन्ननपरिचक्षीतापोज्योतिरन्नं। बहुकुर्वीतपृथिव्यामाकाश
एकादशैकादशनकंचनैकषष्टिर्दश। इतितैत्तिरीयेतेभृगूपनिषत्संपूर्णः॥ छ।
नारायणउपनिषत्प्रारंभः। श्रीगणेशंवंदे। ॐ सहनाववतु। सहनौभुनक्तु। सह
वीर्यंकरवावहै। तेजस्विनावधीतमस्तुमाविद्विषावहै। ॐ शांतिःशांतिःशांतिः।
अंभस्यपारेभुवनस्यमध्येनाकस्यपृष्ठेमहतोमहीयान्। शुक्रेणज्योतीꣳषिसमनु-
प्रविष्टःप्रजापतिश्चरतिगर्भेअंतः। यस्मिन्निदꣳसंचविचैतिसर्वंयस्मिन्देवाअ-
धिविश्वेनिषेदुः। तदेवभूतंतदुभव्यमाइदंतदक्षरेपरमेव्योमन्। येनावृतंखंचदि
वंमहींचयेनादित्यस्तपंतितेजसाभ्राजसाच। यमंतःसमुद्रेकवयोवयंतियदक्षरेप

ना.
२७

रमेप्रजाः । यतःप्रसूताजगतःप्रसूतीतोयेनजीवान्व्यचसर्जभूम्यां । यदोषधी-
भिःपुरुषान्पशूंश्चविवेशभूतानिचराचराणि । अतःपरन्नान्यदणीयसꣳहिपरां
त्परंयन्महतोमहांतं । यदेकमव्यक्तमनंतरूपंविश्वंपुराणंतमसःपरस्तात् १ तदे
वर्तंतदुसत्यमाहुस्तदेवब्रह्मपरमंकवीनां । इष्टापूर्तंबहुधाजातंजायमानंविश्वंबि-
भर्तिभुवनस्यनाभिः । तदेवाग्निस्तद्वायुस्तत्सूर्यस्तदुचंद्रमाः । तदेवशुक्रममृतं-
तद्ब्रह्मतदापःसप्रजापतिः । सर्वेनिमेषाजज्ञिरेविद्युतःपुरुषादधि । कलामुहूर्ताः
काष्ठाश्चाहोरात्राश्चसर्वशः । अर्धमासामासाऋतवःसंवत्सरश्चकल्पंतां । सआपः
प्रदुघेउभेइमेअंतरिक्षमथोसुवः । नैनमूर्ध्वंनतिर्यंचंनमध्येपरिजग्रभत् । नतस्ये
शेकश्चनतस्यनाममहद्यशः २नसंदृशेतिष्ठतिरूपमस्यनचक्षुषापश्यतिकश्चनैनं
हृदामनीषामनसाभिक्लृप्तोयएनंविदुरमृतास्तेभवंति । अद्भ्यःसंभूतोहिरण्यगर्भइ
त्यष्टौ । एषहिदेवःप्रदिशोनुसर्वाःपूर्वोहिजातःसउगर्भेअंतः । सविजायमानःस-

जनिष्यमाणःप्रत्यङ्मुखास्तिष्ठतिविश्वतोमुखः । विश्वतश्चक्षुरुतविश्वतोमुखो-
विश्वतोहस्तउतविश्वतस्पात् । संबाहुभ्यांनमतिसंपतत्रैर्द्यावापृथिवीजनयंदेव
एकः । वेनस्तत्पश्यन्विश्वाभुवनानिविद्वान्यत्रविश्वंभवत्यकनीळं । यस्मिन्निद
ꣳसंचविचैकꣳसओतःप्रोतश्चविभुप्रजासु । प्रतद्वोचेअमृतन्नुविद्वान्गधर्वोनाम
निहितंगुहासु ३ त्रीणिपदानिहितागुहासुयस्तद्वेदंसवितुःपितासत् । सनोबंधुज
निताासविधाताधामानिवेदभुवनानिविश्वा । यत्रदेवाअमृतमानशानाःस्तृतीयेधा
मान्यभ्यैरयंत । परिद्यावापृथिवीयंतिसद्यः । परिलोकान्परिदिशःपरिसुवः । ऋत
स्यतंतुंविततंविचृत्यतदपश्यतदभवत्प्रजासु । परीत्यलोकान्परीत्यभूतानिपरी
त्यसर्वाःप्रदिशोदिशश्च । प्रजापतिःप्रथमजाऋतस्यात्मनात्मानमभिसंबभूव ।
सदसस्पतिमद्भुतंप्रियमिंद्रस्यकाम्यं । सनिमेधामयासिषं । उद्दीप्यस्वजातवेदो-
पघ्नंनिर्ऋतिंमम ४ पशूꣳश्चमह्यमावहजीवनंचदिशोदिश । मानोहिꣳसीज्जातवे

दोगामश्वंपुरुंषंजगंत् । अबिंभ्रदन्नआगंहिश्रियामापरिंपातय । पुरुंषस्यांविद्मस-
हस्राक्षस्यंमहादेवस्यंधीमही । तन्नोंरुद्रः प्रचोदयांत् । तत्पुरुंषायविद्महेंमहादेवा
यंधीमही । तन्नोंरुद्रः प्रचोदयांत् । तत्पुरुंषायविद्महेंवक्रतुंडायंधीमही ५ तन्नोंदं-
तिः प्रचोदयांत् । तत्पुरुंषायविद्महेंचक्रतुंडायंधीमही । तन्नोंनंदिः प्रचोदयांत् । त
त्पुरुंषायविद्महेंमहासेनायंधीमहि । तन्नःषण्मुखः प्रचोदयांत् । तत्पुरुंषायविद्महें
सुवर्णपक्षायंधीमहि । तन्नोंगरुडः प्रचोदयांत् । वेदात्मनायंविद्महेंहिरण्यगर्भाय
धीमहि । तन्नोंब्रह्मप्रचोदयांत् । नारायणायंविद्महेंवासुदेवायंधीमहि । तन्नोंविष्णुः
प्रचोदयांत् । वज्रनखायंविद्महेंतीक्ष्णदंष्ट्रायंधीमहि ६ तन्नोंनारसिंहः प्रचोद
यांत् । भास्करायंविद्महेंमहद्युतिकरायंधीमहि । तन्नोंआदित्यः प्रचोदयांत् । वैश्वा
नरायंविद्महेंलालीलायंधीमहि । तन्नोंअग्निः प्रचोदयांत् । कात्यायनायंविद्महेंक-
न्यकुमारींधीमहि । तन्नोंदुर्गिः प्रचोदयांत् । सहस्रपरमादेवीशतमूला । शतांकुरा

सर्वं हरतु मे पापं दूर्वा दुःस्वप्ननाशिनी । कांडात्कांडात्प्ररोहंती परुषःपरुषःपरि ७
एवानो दूर्वे प्रतनु सहस्रेण शतेन च । या शतेन प्रतनोषि सहस्रेण विरोहसि । तस्या
स्ते देवीष्टके विधेमहविषावयं ।अश्वक्रांते रथक्रांते विष्णुक्रांते वसुंधरा । शिरसा धा
रइष्यामि रक्षस्व मां पदे पदे ।भूमिर्धेनुर्धरणी लोकधारिणी।उधृतासि वराहेण कृष्णे
न शतबाहुना । मृत्तिके हन मे पापं यन्मया दुष्कृतं कृतं । मृत्तिके ब्रह्मदत्तासि काश्यपे
नाभिमंत्रिता । मृत्तिके देहि मे पुष्टिं त्वयि सर्वं प्रतिष्ठितं ८ मृत्तिके प्रतिष्ठिते सर्वं तन्मे
निर्णुद मृत्तिके । तया हतेन पापेन गच्छामि परमां गतिं । यतइंद्र भयामहे ततो नोअ
भयं कृधि । मघवंच्छग्धि तव तन्नऊतये विद्विषो विमृधो जहि । स्वस्तिदा विश-
स्पतिर्वृत्रहा विमृधो वशी । वृषेंद्रः पुरएतु नः । स्वस्तिदा अभयंकरः । स्वस्ति न इंद्रो
वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः । स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृह-
स्पतिर्दधातु । आपांतमन्युस्तृपलप्रभर्मा धुनिः शिमीवांछरुमां ऋजीषी । सोमो-

ना. २९ उ० २९

विश्वान्यतसावनानिनार्वा। गिंद्रंप्रतिमानानिदेभुः ९ ब्रह्मजज्ञानंप्रथमंपुरस्ता-
द्विसीमतःसुरुचोवेनआवः। सबुध्नियांउपमाअस्यविष्ठाःसतश्चयोनिमसतश्चवि-
वः। स्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेशनी। यच्छानःशर्मसप्रथाः। गंधद्वारांदुराधर्षां
नित्यपुष्टांकरीषिणीं। ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपह्वयेश्रियं। श्रीर्मेभजतु। अ-
लक्ष्मीर्मेनश्यतु। विष्णुमुखावैदेवाश्छंदोभिरिमांल्लोकाननपजय्यमभ्यंजयन्। म
हाँइंद्रोवज्रबाहुःषोडशीशर्मयच्छतु १० स्वस्तिनोमघवाकरोतुहंतुपाप्मानंयो
स्मान्द्वेष्टि। सोमानंस्वरणंकृणुहिब्रह्मणस्पते। कक्षीवंतंयऔशिजं। शरीरंयज्ञश-
मलंकुसीदंतस्मिन्सीदतुयोस्मान्द्वेष्टि। चरणंपवित्रंविततंपुराणंयेनपूतःस्तरति-
दुष्कृतानि। तेनपवित्रेणशुद्धेनपूताअतिपाप्मानमरातिंतरेम। सजोषाइंद्रसग-
णोमरुद्भिःसोमंपिबवृत्रहंच्छूरविद्वान्। जहिशत्रूंरपमृधोनुदस्वाथाभयंकृणुहि-
विश्वतोनः। सुमित्रानआपओषधयःसंतुदुर्मित्रास्तस्मैभूयासुर्योस्मान्द्वेष्टियंचवं-

यंद्विष्मः। आपोहिष्ठामयोभुवस्तानऊर्जेदधातन ११ महेरणायचक्षसे। योवःशिव
तमोरसस्तस्यभाजयतेहनः। उशतीरिवमातरः। तस्माअरंगमामवोयस्यक्षया
यजिन्वथ। आपोजनयथाचनः। हिरण्यशृंगंवरुणंप्रपद्येतीर्थंमेदेहियाचितः। य
न्मयाभुक्तमसाधूनांपापेभ्यश्चप्रतिग्रहः। यन्मेमनसावाचाकर्मणावादुष्कृतंकृतं-
तन्नइंद्रोवरुणोबृहस्पतिःसविताचपुनंतुपुनःपुनः। नमोग्नयेप्सुमतेनमइंद्रायन-
मोवरुणायनमोवारुण्यैनमोभ्यः १२ यदपांक्रूरंयदमेध्यंयदशांतंतदपगच्छतात्।
अत्याशनादतीपानाद्यच्चउग्रात्प्रतिग्रहात्। तन्नोवरुणोराजापाणिनाह्यवमर्शतु।
सोहमपापोविरजोनिर्मुक्तोमुक्तकिल्बिषः। नाकस्यपृष्ठमारुह्यगच्छेत्ब्रह्मसलोक
तां। यश्चाप्सुवरुणःसपुनात्वघमर्षणः। इमंमेगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंस
चतापरुष्णिया। असिक्नियामरुद्वृधेवितस्तयार्जीकीयेशृणुह्यासुषोमया। ऋतंच
सत्यंचाभीद्धात्तपसोध्यजायत। ततोरात्रिरजायततततःसमुद्रोअर्णवः १३ समुद्रा

नाः
३८

दर्णवादधिसंवत्सरोअजायत। अहोरात्राणिविदधद्विश्वस्यमिषतोवशी। सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयत्। दिवंचपृथिवींचांतरिक्षमथोसुवः। यत्पृथिव्या ऽरजस्वमांतरिक्षेविरोदसी। इमा ऽस्तदापोवरुणःपुनात्वघमर्षणः। पुनंतुवसवः पुनातुवरुणःपुनात्वघमर्षणः। एषभूतस्यमध्येभुवनस्यगोप्ता। एषपुण्यंकृतांनलोकानेषमृत्योर्हिरण्मयः। द्यावापृथिव्योर्हिरण्मय ऽस ऽश्रितसुवः १४ सनसुवः स ऽशिशाधि। आर्द्रंज्वलंतिज्योतिरहमस्मि। ज्योतिर्ज्वलंतिब्रम्हाहमस्मि। योहमस्मिब्रम्हाहमस्मि। अहमस्मिब्रम्हाहमस्मि। अहमेवाहंमांजुहोमिस्वाहा। अकार्यकार्यवकीर्णीस्तेनोभ्रूणहागुरुतल्पगः। वरुणोपामघमर्षणस्तस्मात्पापात्प्रमुच्यते। रजोभूमिस्त्वमा ऽरोदयस्वप्रवदंतिधीराः। आक्रान्समुद्रःप्रथमेविधर्मन्जनयन्प्रजाभुवनस्यराजा। वृषापवित्रेअधिसानोअव्यैबृहत्सोमोवावृधेसुवानइंदुः १५ परस्तात्यशोगुहासुममचक्रतुंडायधीमहितीक्ष्णद ऽष्ट्रायधीम-

३०
३०

द्विपरिप्रतिष्ठितंदेभूर्यच्छतुदधातनाग्योर्णवःसुवोराजेकंच १ रुद्रोरुद्रश्चंदंतिश्च
नंदिःषण्मुखएवंच। गरुडोब्रम्हांविष्णुश्चनारसिंहस्तथैवच। आदित्योग्निश्चंदु-
र्गिश्चक्रमेणद्वादशांमसि १२ ममवचमसुवेनावभावैंकात्यायनाय। जातवेदसे-
सुनवामसोममरातीयतोनिदंहातिवेदः।सनःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वानावेवसिंधुंदु
रितात्यग्निः। तामग्निवर्णांतपसाज्वलंतींवैरोचनाकर्मफलेषुजुष्टां। दुर्गांदेवींशर
णमहंप्रपद्येसुतरसितरसेनमः।अग्नेत्वंपारयानव्योअस्मान्त्स्वस्तिभिरतिदुर्गा-
णिविश्वां। पूश्चपृथ्वीवंहुलानउर्वीभवातोकायतनयायशंयोः। विश्वानिनोदुर्गहा
जातवेदःसिंधुन्ननावादुरितातिपर्षि। अग्नेअत्रिवन्नमनसागृणानोस्माकंबोध्यवि
तातनूनां। पृतनाजितंसहमानमुग्रमग्निंहुवेपपरमात्सधस्थात्। सनःपर्षदति
दुर्गाणिविश्वाक्षामद्देवोअतिदुरितात्यग्निः। प्रत्नोषिकमीड्योअध्वरेषुसनाच्चहो-
तानव्यश्चसत्सि। स्वांचाग्नेतनुवंपिप्रयस्वास्मभ्यंचसौभगमायजस्व। गोभिर्जु-

ष्टमयुजोनिषिक्तंतवेंद्रविष्णोरनुसंचरेम। नाकस्यपृष्ठमभिसंवसानोवैष्णवींलो-
कइहमादयंतां। अग्निश्चत्वारिंच। भूरन्नमग्नयेपृथिव्यैस्वाहाभुवोन्नंवायवेंतरिक्षा
यस्वाहासुवरन्नमादित्यायंदिवेस्वाहाभूर्भुवःसुवरन्नंचंद्रमसेदिग्भ्यस्वाहानमोदे
वेभ्यःस्वधापितृभ्योभूर्भुवसुवरन्नमों ३ भूरग्नयेपृथिव्यैस्वाहाभुवोवायवेंतरिक्षा
यस्वाहासुवरादित्यायंदिवेस्वाहाभूर्भुवसुवश्चंद्रमसेदिग्भ्यस्वाहानमोदेवेभ्यः।
स्वधापितृभ्योभूर्भुवसुवरग्नॐ ४ भूरग्नयेचपृथिव्यैचमहतेचस्वाहाभुवोवायवे
चांतरिक्षायचमहतेचस्वाहासुवरादित्यायचदिवेचमहतेचस्वाहाभूर्भुवः सुवश्चं
द्रमसेचनक्षत्रेभ्यश्चदिग्भ्यश्चमहतेचस्वाहानमोदेवेभ्यः स्वधापितृभ्योभूर्भुवः
सुवर्महरोम् ५ पाहिनोअग्नएनसेस्वाहा। पाहिनोविश्ववेदसेस्वाहा। यज्ञंपाहिवि
भावसोस्वाहा। सर्वंपाहिशतक्रतोस्वाहा। पाहिनोअग्नएकया। पाह्युतद्वितीयया
पाह्यूर्जंतृतीयया। पाहिगीर्भिश्चतसृभिर्वसोस्वाहा ६ यश्छंदसामृषभोविश्वरूप-

श्छंदोभ्यश्छंदांस्याविवेश। सचा* शिक्यः पुरोवाचौपनिषदिंद्रोज्येष्ठइंद्रियाय
ऋषिभ्योनमोदेवेभ्यः स्वधापितृभ्योभूर्भुवः सुवश्छंद ओम्। नमोब्रह्मणेधारणंमे
अस्त्वनिराकरणंधारयिताभूयासंकर्णयोः श्रुतंमाच्योढ्वंममामुष्य ओम् ७ ऋतंत
पः सत्यंतपः श्रुतंतपः शांतंतपोदमस्तपः शमस्तपोदानंतपोयज्ञंतपोभूर्भुवः सुवर्ब्र
ह्मैतदुपास्यैतत्तपः ८ यथावृक्षस्यसंपुष्पितस्यदूराद्गंधोवात्येवंपुण्यस्यकर्मणो-
दूराद्गंधोवातियथासिधारांकर्तेवहितामवक्रामेयद्युवेयुवेहवा। विह्वयिष्यामिकु-
र्तपतिष्याामीत्येवममृतादात्मानंजुगुप्सेत ११ अणोरणीयान्महतोमहीयाना-
त्मागुहायांनिहितोस्यजंतोः। तमक्रतुंपश्यतिवीतशोकोधातुः प्रसादान्महिमा-
नमीशं। सप्तप्राणाः प्रभवंतितस्मात्सप्तार्चिषः समिधः सप्तजिव्हाः। सप्तइमे
लोकायेषुचरंतिप्राणागुहाशयान्निहिताः सप्तसप्त। अतः समुद्रागिरयश्चसर्वेस्मा
त्स्यंदंतेसिंधवःसर्वरूपा। अतश्चविश्वा ओषधयोरसाश्चयेनैषभूतस्तिष्ठत्यंतरात्मा

ना. ३२ ।ब्रह्मादेवानांपदवीःकवीनामृषिर्विप्राणांमहिषोमृगाणां। श्येनोगृध्राणां॰स्वधि तिर्वनानां॰सोमःपवित्रमत्येतिरेभन्। अजामेकांलोहितशुक्लकृष्णांबह्वीं प्रजांज नयंती॰सरूपां। अजोह्येकोजुषमाणोनुशेतेजहात्येनांभुक्तभोगामज्योन्यः १ हं॰ सःशुचिषद्वसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोणसत्। नृषद्वरसदृतसद्व्योमसद् ब्जागोजाऋतजाअद्रिजाऋतंबृहत्। घृतंमिमिक्षिरेघृतमस्ययोनिर्घृतेश्रितोघृत मुवस्यधामा। अनुष्वधमावहमादयस्वस्वाहाकृतंवृषभवक्षिहव्यं। समुद्रादूर्मिर्म धुमां॰उदारदुपां॰शुना।समममृतत्वमानट्। घृतस्यनामगुह्यंयदस्तिजिह्वादेवाना ममृतस्यनाभिः। वयंनामप्रब्रवामाघृतेनास्मिन्यज्ञेधारयामानमोभिः। उपब्रह्मा शृणवच्छस्यमानंचतुःशृंगोवमीद्गौरएतत्। चत्वारिशृंगात्रयोअस्यपादाद्वेशी र्षसप्तहस्तासोअस्य। त्रिधाबद्धोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोमर्त्यां॰आविवेश २ त्रि धाहितंपणिभिर्गुह्यमानंगविदेवासोघृतमन्वविंदन्। इंद्रएकंसूर्यएकंजजानवे- ३० ३२

नादेकः स्वधयानिष्टतक्षुः । योदेवानांप्रथमंपुरस्ताद्विश्वाधियोरुद्रोमहर्षिः । हि-
रण्यगर्भपश्यतजायमानःसनोदेवःशुभयाःस्मृत्याःसंयुनक्तु । यस्मात्परन्नापरम
स्तिकिंचिद्यस्मान्नाणीयोनज्यायोस्तिकश्चित् । वृक्षइवस्तब्धोदिवितिष्ठत्येकस्ते
नेदंपूर्णंपुरुषेणसर्वं । नकर्मणानप्रजयाधनेनत्यागेनैकेअमृतत्वमानशुः । परेण
नाकंनिहितंगुहायांबिभ्राजदेतद्यतयोविशंति । वेदांतविज्ञानसुनिश्चितार्थाः ।
संन्यासयोगाद्यतयःशुद्धसत्वाः । तेब्रह्मलोकेतुपरांतकालेपरामृतात्परिमुच्यंति
सर्वे । दहंविपापंपरमेश्मभूतंयत्पुंडरीकंपुरमध्यसंस्थं । तत्रापिदहंगगनंविशो
कःस्तस्मिन्यदंतःतदुपासितव्यं । योवेदादौस्वरः प्रोक्तोवेदांतेचप्रतिष्ठितः । त-
स्यप्रकृतिलीनस्ययःपरःसमहेश्वरः ३ अजोन्याआविवेशसर्वेचत्वारिंच १२ सह
स्रशीर्षंदेवंविश्वाक्षंविश्वशंभुवं । विश्वंनारायणंदेवमक्षरंपरमंपदं । विश्वतःपरमा
न्नित्यंविश्वंनारायणंहरिं । विश्वमेवेदंपुरुषस्तद्विश्वमुपजीवति । पतिंविश्वस्या-

ना.
३३

त्मेश्वर * शाश्वत * शिवमच्युतं । नारायणंमहाज्ञेयंविश्वात्मानंपरायणं । नाराय
णपरंज्योतिरात्मानारायणपरः । नारायणपरंब्रम्हतत्वंनारायणःपरः । नारायणे
परोध्याताध्याननारायणःपरः । यच्चकिंचिज्जगत्सर्वंदृश्यतेश्रूयतेपिंच १ अंतर्बहि
श्चतत्सर्वंव्याप्यनारायणःस्थितः । अनंतमव्ययंकवि * संमुद्रेंतंविश्वशंभुवं । पद्म
कोशप्रतीकाश * हृदयंचाप्यधोमुखं । अधोनिष्ठ्यावितस्त्यांतेनाभ्यामुपरितिष्ठ २ ।
ज्वालमालाकुलंभातिविश्वस्यायतनंमहत । संतत * शिलाभिस्तुलंबत्याकोशस-
न्निभं । तस्यांतेसुषिर * सूक्ष्मंतस्मिन्त्सर्वंप्रतिष्ठितं । तस्यमध्येमहानाग्निर्विश्वार्चि
र्विश्वतोमुखः । सोग्रभुग्विभजंतिष्ठन्नाहारमजरःकविः । तिर्यगूर्ध्वमधःशायीरश्म
यस्तस्यसंतता । संतापयंतिस्वंदेहमापादतलमस्तगः तस्यमध्येवह्निशिखाअणी
योर्ध्वाव्यवस्थिता । नीलतोयदमध्यस्थाद्विद्युल्लेखेवभास्वरा । नीवारशूकवत्तन्वी
पीताभास्वत्यणूपमा । तस्याशिखायामध्येपरमात्माव्यवस्थितः । सब्रम्हःसशि-

उ०

३३

वः सहरिः सेंद्रः सोक्षरः परमस्वराट् २ अपिंवासंततताषट्चा ३ आदित्योवाएषए-
तन्मंडलंतपंतितत्रताऋचस्तहचामंडल * सऋचांलोकोथयएषएतस्मिंमंडले
र्चिर्दीप्यतेतानिसामानिससाम्नांलोकोथयएषएतस्मिन्मंडलेर्चिषिपुरुषस्तानि
यजूं * षिसयजुषामंडल * सयजूंषांलोकः सैषात्र्यस्येवंविद्यातंपतियएषोंतरादि-
त्येहिरण्मयः पुरुषः १४ आदित्योवैतेज ओजोबलंयशश्चक्षुः श्रोत्रमात्मामनोम
न्युर्मनुर्मृत्युः सत्योमित्रोवायुराकाशः प्राणोलोकपालः कः किंकंतत्सत्यमन्नममृतो
जीवोविश्वः कतमः स्वयंभुब्रह्मैतदमृतएषपुरुषएषभूतानामधिपतिर्ब्रह्मणसायु
ज्य * सलोकतामाप्नोत्येतासामेवदेवतानां * सायुज्य * सार्ष्टिता * समानलोक-
तामाप्नोतियएवंवेदेत्युपनिषत् १५ निधनपतयेनमः। निधनपतांतिकायनमः।
ऊर्ध्वायनमः। ऊर्ध्वलिंगायनमः। हिरण्यायनमः। हिरण्यलिंगायनमः। सुवर्णाय
नमः। सुवर्णलिंगायनमः। दिव्यायनमः। दिव्यालिंगायनमः। भवायनमः। भव

लिंगायनमः। शर्वायनमः। शर्वलिंगायनमः। शिवायनमः। शिवलिंगायनमः। ज्वलायनमः। ज्वललिंगायनमः। आत्मायनमः। आत्मलिंगायनमः। परमायनमः। परमलिंगायनमः। एतत्सोमस्यसूर्यस्यसर्वलिंगंस्थापयातिप्राणिमंत्रंपवित्रं। सद्योजातंप्रपद्यामिसद्योजातायवैनमोनमः। भवेभवेनातिभवेभवस्वमां। भवोद्भवायनमः १७वामदेवायनमोज्येष्ठायनमःश्रेष्ठायनमोरुद्रायनमकालायनमःकलविकरणायनमोबलविकरणायनमोबलायनमोबलप्रमथनायनमःसर्वभूतदमनायनमोमनोन्मनायनमः १८अघोरेभ्योथघोरेभ्योघोरघोरतरेभ्यः। सर्वेभ्यःसर्वशर्वेभ्योनमस्तेअस्तुरुद्ररूपेभ्यः १९तत्पुरुषायविद्महेमहादेवायधीमहि। तन्नोरुद्रःप्रचोदयात् २० ईशानःसर्वविद्यानामीश्वरःसर्वभूतानांब्रह्माधिपतिर्ब्रम्हणोधिपतिर्ब्रह्मांशिवोमेअस्तुसदाशिवों २१ नमोहिरण्यबाहवेहिरण्यवर्णायहिरण्यरूपायहिरण्यपतयेंबिकापतयउमापतयेपशुपतयेनमोनमः २२ऋतंसत्यंपरंब्र-

म्हपुरुषंकृष्णपिंगलं। ऊर्ध्वरेतंविरूपाक्षंविश्वरूपायवैनमोनमः २३ सर्वोवैरुद्रः स्तस्मैरुद्रायनमोअस्तु। पुरुषोवैरुद्रःस्तन्महोनमोनमः। विश्वंभूतंभुवनंचित्रंब- हुधाजातंजायमानंचयत्। सर्वोह्येषरुद्रस्तस्मैरुद्रायनमोअस्तु २४ कद्रुद्रायप्रचे तसेमीढुष्टमायतव्यसे। वोचेमशंतमंहृदे। सर्वोह्येषरुद्रास्तस्मैरुद्रायनमोअस्तु २५ यस्यवैकंकत्यग्निहोत्रहवणीभवतिप्रत्येवास्याहुतयः स्तिष्ठंत्यथोप्रतिष्ठित्यै २६ कृणुष्वपाजइतिपंच २७ अदितिर्देवागंधर्वामनुष्याःपितरोसुरास्तेषांसर्व भूतानांमातामेदिनीमहतामहीसावित्रीगायत्रीजगत्युर्वीपृथ्वीबहुलाविश्वाभूता कतमाकायासासत्येत्यमृतेतिवसिष्ठः २८ आपोवाइदंसर्वंविश्वाभूतान्यापःप्रा णावआपःपशवआपोन्नमापोमृतमापःसम्राडापोविराडापःस्वराडापःछंदांस्या पोज्योतींष्यापोयजूंष्यापःसत्यमापःसर्वादेवताआपोभूर्भुवःसुवराप ॐम् २९ आपःपुनंतुपृथिवींपृथिवीपूतापुनातुमां। पुनंतुब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्मपूतापुनातुमां।

ना. ३५

३०

यदुच्छिष्टमभोज्यंयद्वाद्दुश्चरितंमम । सर्वंपुनंतुमामापोसतांचप्रतिग्रह५ स्वाहा
३० अग्निश्चमामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः । पापेभ्योरक्षंतां । यदन्हापाप
मकार्षं । मनसावाचाहस्ताभ्यां । पद्भ्यामुदरेणशिश्ना । अहस्तदवलुंपतु । यत्किंच
दुरितंमयि । इदमहंमाममृतयोनौ । सत्येज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ३१ सूर्यश्चमाम-
न्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः । पापेभ्योरक्षंतां । यद्रात्रियापापमकार्षं । मनसा
वाचाहस्ताभ्यां । पद्भ्यामुदरेणशिश्ना । रात्रिस्तदवलुंपतु । यत्किंचदुरितंमयि । इ-
दमहंमाममृतयोनौ । सूर्येज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ३२ ओमित्येकाक्षरंब्रह्म । अग्नि
र्देवताब्रह्मइत्यार्षं । गायत्रंछंदंपरमात्मंसरूपं । सायुज्यंविनियोगं ३३ आयातुव
रदादेविअक्षरंब्रम्हसंमितं । गायत्रींछंदसांमातेदंब्रह्मजुषस्वमे । यदन्हात्कुरुते
पापंतदन्हात्प्रतिमुच्यते । यद्रात्रियात्कुरुतेपापंतद्रात्रियात्प्रतिमुच्यते । सर्वं
वर्णेमहादेविसंध्याविद्येसरस्वति ३४ ओजोसिसहोसिबलमसिभ्राजोसिदेवानां

३५

धामनामासिविश्वंमसिविश्वायुःसर्वंमसिसर्वायुरभिभूरों । गायत्रीमावाहयामि-
सावित्रीमावाहयामिसरस्वतीमावाहयामिछंदऋषीनावाहयामिश्रियमावाहया
मि । गायत्रियागायत्रीछंदोविश्वामित्रऋषिःसवितादेवताऽग्निर्मुखंब्रम्हाशिरों
विष्णुर्हृदयं * रुद्रःशिखापृथिवीयोनिप्राणापानव्यानोदानसमानासप्राणाश्वेत
वर्णासांख्यायनसगोत्रागायत्रीचतुर्विंशत्यक्षरात्रिपदाषट्कुक्षिःपंचशीर्षोपन-
यनेविंनियोगः । ॐ भूः ॐभुवः ॐ सुवः ॐ महः ॐ जनः ॐ तपः ॐ सत्यं ॐ
तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यंधीमहि । धियोयोनःप्रचोदयात् । ओमापोज्योतिर-
सोमृतंब्रम्हभूर्भुवःसुवरों ३५ उत्तमेशिखरेजातेभूम्यांपर्वतमूर्धनि । ब्राह्मणेभ्यो
भ्यनुज्ञातागच्छदेवियथासुखं । स्तुतोमयावरदावेदमाताप्रचोदयंतीपवनेद्विजा
ता । आयुःपृथिव्यांद्रविणंब्रह्मवर्चसंमह्यंदत्वाप्रजातुंब्रह्मलोकं । घृणिःसूर्यआदि
त्योनप्रभावात्यंक्षरं । मधुक्षरंतितद्रसं । सत्यंवैतद्रसमापोज्योतीरसोमृतंब्रम्हभू

ना. ३६

भुर्वः सुवरों ३७ ब्रह्ममेतुमां । मधुमेतुमां । ब्रह्ममेवमधुमेतुमां । यास्तेसोमप्रजाव
त्सोभिसोअहं । दुष्वप्नहंदुरुषह । यास्तेसोमप्राणा᳚स्तांजुहोमि । त्रिसुपर्णम
याचितंब्राम्हणायंदद्यात् । ब्रम्हहत्यांवाएतेघ्नंति । येब्राम्हणास्त्रिसुपर्णंपठंति ।
तेसोमंप्राप्नुवंति । आसहस्रात्पंक्तिंपुनंति ३८ ॐब्रह्ममेधयामधुमेधयां । ब्रह्ममेव
मधुमेधयां । अद्यानोदेवसवितःप्रजावंत्सावीःसौभगं । परादुष्वप्निंय᳚सुव । वि-
श्वानिदेवसवितर्दुरितानिपरासुवा । यद्भद्रंतन्मआसुव । मधुवाताऋतायतेमधु-
क्षरंतिसिंधवः । माध्वीर्नःसंत्वोषधीः । मधुनक्तमुतोषासिमधुमत्पार्थिव᳚रजः । म
धुद्यौरस्तुनःपिता । मधुमान्नोवनस्पतिर्मधुमा᳚ अस्तुसूर्यः । माध्वीर्गावोभवंतु-
नः । यद्भमंत्रिसुपर्णमयाचितंब्राम्हणायंदद्यात् । भ्रूणहत्यांवाएतेघ्नंति । येब्राम्ह
णास्त्रिसुपर्णपठंति । तेसोमंप्राप्नुवंति । आसहस्रात्पांक्तिंपुनंति ॐ ३९ ब्रह्ममेध
वा । मधुमेधवा । ब्रह्ममेवमधुमेधवा । ब्रह्मादेवानांपदवीःकवीनामृषिर्विप्राणांम-

३० ३६

हिषोमृगाणां । श्येनोगृध्राणांस्वधितिर्वनानां सोमःपवित्रमत्येतिरेभन् । हंसः
शुचिषद्वसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोणसत् । नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जा
गोजाऋतजाअद्रिजाऋतंबृहत् । ऋचेत्वारुचेत्वासमित्स्रवंतिसरितोनधेनाः ।
अंतर्हृदामनसापूयमानाः । घृतस्यधाराअभिचाकशीमि । हिरण्ययोवेतसोमध्य
आसां । तस्मिन्त्सुपर्णोमधुकृत्कुलायीभजन्नास्तेमधुदेवताभ्यः । तस्यासतेहरयः
सप्ततीरेस्वधांदुहानाअमृतस्यधारां । यइदंत्रिसुपर्णमयाचितंब्राम्हणायदद्यात्
वीरहत्यांवाएतेघ्नंति । येब्राम्हणास्त्रिसुपर्णंपठंति । तेसोमंप्राप्नुवंति । आसहस्रा
त्पंक्तिंपुनंति । ॐमेधादेवीजुषमाणानआगाद्विश्वाचीभद्रासुमनस्यमाना । त्वया
जुष्टानुदमानादुरुक्तान्बृहद्वदेमविदथेसुवीराः । त्वयाजुष्टऋषिर्भवतिदेवित्वया-
ब्रह्मागतश्रीरुतत्वया । त्वयाजुष्टश्चित्रंविंदतेवसुसानोजुषस्वद्रविणोनमेधे ४१
मेधांमइंद्रोददातुमेधांदेवीसरस्वती । मेधांमेअश्विनावुभावाधत्तांपुष्करस्रजा ।

ना. ३७ | ३०

अप्सरासुचयामेधागंधर्वेषुचयन्मनः । दैवींमेधासरस्वतीसामांमेधासुरभिर्जुष-
ताᳫ्स्वाहा ४२ आमांमेधासुरभिर्विश्वरूपाहिरण्यवर्णाजगतीजगम्या । ऊर्ज्ज
स्वतीपयसापिन्वमानासामांमेधासुप्रतीकाजुषंतां । मयिमेधामयिप्रजांमय्यग्नि
स्तेजोदधातुमयिमेधांमयिप्रजांमयींद्रइंद्रियंदधातुमयिमेधांमयिप्रजांमयिसूर्यो
भ्राजोदधातु ४४ अपैतुमृत्युरमृतन्नआगन्वैवस्वतोनोअभयंकृणोतु । पर्णंवन
स्पतेरिवाभिनः शीयताᳫ्रयिः सचातांनः शचीपतिः ४५ परंमृत्योअनुपरेहिपं-
थायस्तेस्वइतरोदेवयानात् । चक्षुष्मतेशृण्वतेतेब्रवीमिमानःप्रजाᳫ् रीरिषोमो-
तवीरान् ४६ वातंप्राणंमनसान्वारभामहेप्रजापतिंयोभुवनस्यगोपाः । सनोमृ-
त्योस्त्रायतांपात्वᳫ्हंसोज्योग्जीवाजरामशीमहि ४७ अमुत्रभूयादधयद्यमस्यबृ
हस्पतेरभिशस्तेरमुंचः । प्रत्यौहतामश्विनामृत्युमस्माद्देवानामग्नेभिषजाशचीं-
भिः ४८ हरिᳫ् हरंतमनुयंतिदेवाविश्वस्येशानंवृषभंमतीनां । ब्रम्हसरूपमनुमे

३७

दमागादयंनंमाविवंधीर्विक्रमस्व ४९ शक्लैरग्निमिंधानउभौलोकौसंनेमहं । उभ
योर्लोकयोर्ऋध्वातिमृत्युंतराम्यहं ५० माछिदोमृत्योमवंधीर्मामेबलंविवृहोमाप्र·
मोषीः। प्रजांमामेरीरिषआयुरुग्रनृचक्षसंत्वामहविषांविधेम ५१ मानोमहांतमुतमा
नोअर्भकंमानउक्षंतमुतमानंउक्षितं। । मानोवधीःपितरंमोतमातरंप्रियामानंस्त·
नुवोरुद्ररीरिष ५२ मानंस्तोकेतनयेमानआयुषिमानोगोषुमानोअश्वेषुरीरिषः। वी
रान्मानोरुद्रभामितोवंधीर्हविष्मंतोनमसाविधेमते। प्रजांपतेनत्वदेतान्यन्योवि·
श्वांजातानिपारिताबभूव। यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोअस्तुवयंस्यामपतयोरयीणां।
५४ स्वस्तिदाविशस्पतिर्वृत्रहाविमृधोवशी। वृषेंद्रःपुरएतुनःस्वस्तिदाअभयंक
रः ५५ त्र्यंबकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्धनं। उर्वारुकमिवबंधनान्मृत्योर्मुक्षियमामृ
तात् ५६ येतेसहस्रमयुतंपाशामृत्योमर्त्यायहंतवे। तान्यज्ञस्यमाययासर्वानवय
जामहे ५७ मृत्यवेस्वाहामृत्यवेस्वाहा ५८ देवकृतस्यैनसोवयजनमसिस्वाहा।

मनुष्यकृतस्यैनसोवयजनमसिस्वाहा । पितृकृतस्यैनसोवयजनमसिस्वाहा ।
आत्मकृतस्यैनसोवयजनमसिस्वाहा । अन्यकृतस्यैनसोवयजनमसिस्वाहा ।अ
स्मत्कृतस्यैनसोवयजनमसिस्वाहा । यद्दिवाचनक्तंचैनश्चकृमतस्यावयजनमसि
स्वाहा । यत्स्वपंतश्चजाग्रतश्चैनश्चकृमतस्यावयैजनमसिस्वाहा । यत्सुषुप्तश्चजा
ग्रतश्चैनश्चकृमतस्यावयजनमसिस्वाहा । यद्विद्वाश्सश्चाविद्वाश्सश्चैनश्चकृमत-
स्यावयजनमसिस्वाहा । एनसएनसोवयजनमसिस्वाहा ५९ यद्वोदेवाश्चकृमजि
व्हयागुरुमनसोवाप्रयुतीदेवहेडनं । अरावायोनोअभिदुच्छुनायतेतस्मिंतदेनोव
सवोनिधेतनस्वाहा ६० कामोकारुषींन्नमोनमः । कामोकार्षीत्कामःकरोतिनाहंक
रोमिकामःकर्तानाहंकर्ताकामःकारयितानाहंकारयिताएषतेकामकामायस्वाहा
६१ मन्युरकार्षीरुन्नमोनमः । मन्युरकारुर्षीन्मन्युःकरोतिनाहंकरोमिमन्युःकर्ता
नाहंकर्तामन्युःकारयितानाहंकारयिताएषतेमन्योमन्यवेस्वाहा ६२ तिलांजुहो-

मिमरसा॰सपिष्टान्गंधारममचितेरमैंतुस्वाहा। गात्रोहिरण्यंधनमन्नपान॰सर्वेषा
॰श्रियैस्वाहा। श्रियंचलक्ष्मिचपुष्टिंचकीर्तिंचानृण्यतां। ब्रम्हण्यंबहुपुत्रतां। श्र-
द्धामेधेप्रजासंददातुस्वाहा ६३ तिलाःकृष्णास्तिलाश्वेतास्तिलासौम्यावंशानु
गाः। तिलाःपुनंतुमेपापंयत्किंचिद्दुरितंमयिस्वाहा। चोरस्यान्नंनवश्राद्धंब्रम्हहागु
रुतल्पगः। गोस्तेय॰सुरापानंभ्रूणहत्यातिलाशांति॰शमयंतुस्वाहा। श्रीश्चल-
क्ष्मीश्चपुष्टीश्चकीर्तिंचानृण्यतां। ब्रह्मण्यंबहुपुत्रतां। श्रद्धामेधेप्रज्ञातुजातवेदः सं
ददातुस्वाहा ६४ प्राणापानव्यानोदानसमानामेशुध्यंतांज्योतिरहंविरजाविपा-
प्माभूयास॰स्वाहा। वाङ्मनश्चक्षुश्रोत्रजिव्हाघ्राणरेतोबुध्याकूतिःसंकल्पामेशुध्यं
तांज्योतिरहंविरजाविपाप्माभूयास॰स्वाहा। त्वक्कर्ममा॰सरुधिरमेदोमज्जास्ना
यवोस्थीनिमेशुध्यंतांज्योतिरहंविरजाविपाप्माभूयास॰स्वाहा। शिरःपाणिपाद
पार्श्वपृष्ठोरूदरजंघाशिश्नोपस्थापायवोमेशुध्यंतांज्योतिरहंविरजाविपाप्माभूया

सः स्वाहा । उत्तिष्ठपुरुषहरितपिंगललोहिताक्षिदेहिदेहिददापयितामेशुध्यंतां-
ज्योतिरहंविरजाविपाप्माभूयासः स्वाहा ६५ पृथिव्यापस्तेजोवायुराकाशामेशु-
ध्यंतांज्योतिरहंविरजाविपाप्पाभूयासः स्वाहा।शब्दस्पर्शरूपरसगंधामेशुध्यंतां
ज्योतिरहंविरजाविपाप्माभूयासः स्वाहा।मनोवाक्कायकर्माणिमेशुध्यंतांज्योतिरहं
विरजाविपाप्माभूयासः स्वाहा।अव्यक्तभावैरलंकारैर्ज्योतिरहंविरजाविपाप्माभू
यासः स्वाहा। आत्मामेशुध्यंतांज्योतिरहंविरजाविपाप्माभूयासः स्वाहा। अंतरा
त्मामेशुध्यंतांज्योतिरहंविरजाविपाप्माभूयासः स्वाहा। परमात्मामेशुध्यंतांज्यो
तिरहंविरजाविपाप्माभूयासः स्वाहा। क्षुधेस्वाहा क्षुत्पिपासायस्वाहा। विविट्यै
स्वाहा। ऋग्विधानायस्वाहा। कषोत्कायस्वाहा।क्षुत्पिपासामलंज्येष्ठामलक्ष्मीनी
शयाम्यहं। अभूतिमसंमृद्धिंचसर्वान्निर्णुदमेपाप्मानस्वाहा। अन्नमयप्राणमयम
नोमयविज्ञानमयमानन्दमयमात्मामेशुध्यंतांज्योतिरहंविरजाविपाप्माभूयासः

स्वाहा ६६ अग्नयेस्वाहा। विश्वेभ्योदेवेभ्यःस्वाहा। ध्रुवायभूमायस्वाहा। ध्रुवाक्षितयेस्वाहा। अच्युतक्षितयेस्वाहा। अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहा। धर्मायस्वाहा। अधर्मायस्वाहा। अद्भ्यःस्वाहा। ओषधिवनस्पतिभ्यस्वाहा १ रक्षोदेवजनेभ्यःस्वाहा गृह्याभ्यःस्वाहा। अवसानेभ्यःस्वाहा। अवसानपतिभ्यःस्वाहा। सर्वभूतेभ्यःस्वाहा। कामायस्वाहा। अंतरिक्षायस्वाहा। यदेजतिजगतियच्चचेष्टतियनाम्नोभागोयन्नाम्नेस्वाहा। पृथिव्यैस्वाहा। अंतरिक्षायस्वाहा। दिवेस्वाहा। सूर्यायस्वाहा। चंद्रमसेस्वाहा। नक्षत्रेभ्यःस्वाहा। इंद्रायस्वाहा। बृहस्पतयेस्वाहा। प्रजापतयेस्वाहा। ब्रह्मणेस्वाहा। स्वधापितृभ्यःस्वाहा। नमोरुद्रायपशुपतयेस्वाहा। २ देवेभ्यस्वाहा। पितृभ्यःस्वधास्तु। भूतेभ्योनमः। मनुष्येभ्योहंता। प्रजापतये स्वाहा। परमेष्ठिनेस्वाहा। यथाकूपःशतधारःसहस्रधारोअक्षितः। एवामेअस्तु धान्य॰ सहस्रधारमक्षितं। धनंधान्यैस्वाहा। येभूताःप्रचरंतिदिवानक्तंबलिमि-

च्छंतोविंतुदस्यप्रेष्याः । तेभ्योबालिंपुष्टिकामोहरामिमयिपुष्टिंपुष्टिंपतिर्दधातु-
स्वाहा ६७ ॐ तत्ब्रह्मा । ॐ तद्वायुः । ॐ तदात्मा । ॐ तत्सत्यं । ॐ तत्सर्वं ।
ॐ तत्पुरोर्नमः । अंतश्चरतिभूतेषुगुहायांविश्वमूर्तिषु । त्वंयज्ञस्त्वंवषट्कारस्त्वंइं
द्र रु त्व श्र द्रस्त्वंविष्णुस्त्वंब्रह्मत्वंप्रजापतिः । त्वंतदापआपोज्योतीरसोमृतंब्रम्ह
भूर्भुवसुवरोम् ६८ श्रद्धायांप्राणेनिविंष्टोमृतंजुहोमि । श्रद्धायामपानेनिविंष्टोमृतं
जुहोमि । श्रद्धायांव्यानेनिविंष्टोमृतंजुहोमि । श्रद्धायामुदानेनिवीष्टोमृतंजुहोमि
। श्रद्धायां समानेनिविंष्टोमृतंजुहोमि । ब्रह्मणिमआत्मामृंतत्वाय । अमृतोपस्तर
णमसि । श्रद्धायांप्राणेनिविंष्टोमृतंजुहोमि । शिवोमांविशाप्रंदाहाय । प्राणायस्वा
हा । श्रद्धायामपानेनिविंष्टोमृतंजुहोमि । शिवोमांविशाप्रंदाहाय । अपानायस्वा-
हा । श्रद्धायांव्यानेनिविंष्टोमृतंजुहोमि । शिवोमांविशाप्रंदाहाय । व्यानायस्वाहा
। श्रद्धायामुदानेनिविंष्टोमृतंजुहोमि । शिवोमांविशाप्रंदाहाय । उदानायस्वाहा ।

श्रद्धाया ँ समानेनिविंष्टोमृतंजुहोमि । शिवोमांविशाप्रदाहाय । समानायस्वाहा ।
ब्रह्मणिमआत्मामृंतत्वाय । अमृतापिधानमसि ६९ श्रद्धायांप्राणेनिविश्यामृत ँ
हुतं । प्राणमन्नेनाप्ययस्व ।श्रद्धायामपानेनिविश्यामृत ँ हुतं ।अपानमन्नेनाप्याय
स्व । श्रद्धायांव्यानेनिविश्यामृत ँ हुतं । व्यानमन्नेनाप्यायस्व । श्रद्धायामुदानेनि
विश्यामृत ँ हुतं ।उदानमन्नेनाप्यायस्व । श्रद्धया ँ समानेनिविश्यामृत ँ हुतं । स
मानमन्नेनाप्यायस्व ७० अंगुष्ठमात्रःपुरुषोंगुष्ठंचसमाश्रितः । ईशःसर्वस्यजग
तःप्रभुःप्रीणातिविश्वभुक् ७१ वाङ्मआसन् । नसोः प्राणः । अक्ष्योश्चक्षुः । कर्णयोः
श्रोत्रं । बाहुवोर्बलं ।उरुवोरोजः अरिष्टाविश्वान्यंगानितनूः । तनुवांमेसहनमस्ते
अस्तुमामाहि ँ सीः ७२ वयः सुपर्णाउपसेदुरिंद्रंप्रियमेधाऋषयोनाधमानाः । अ-
पध्वांतमूर्णुहिपूर्धिचक्षुर्मुमुग्ध्यस्मान्निधयेवबद्धान् ७३ प्राणानांग्रंथिरसिरुद्रोमा
विशांतकः । तेनान्नेनाप्यायस्व ७४ नमोरुद्रायविष्णवेमृत्युर्मेपाहि ७५ त्वमग्नेद्यु

भिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि। त्वंवनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वन्नृ-
णांनृपतेजायसेशुचिः ७६ शिवेनमेसंतिष्ठस्वस्योनेनमेसंतिष्ठस्वसुभूतेनमेसंति
ष्ठस्वब्रह्मवर्चसेनमेसंतिष्ठस्वयज्ञस्यर्धिमनुसंतिष्ठस्वोपतेयज्ञनमउपतेनमउपते
नमः ७७ सत्यंपरंपरंसत्यंसत्येननसुवर्गाल्लोकाच्च्यवंतेकदाचनसताहिसत्यं
तस्मात्सत्येरमंतेतपइतितपोनानशनात्परंयद्धिपरंतपस्तद्दुर्धर्षंतद्दुराधर्षंतस्मा
त्तपसिरमंतेदमइतिनियतंब्रह्मचारिणस्तस्माद्दमेरमंतेशमइत्यरण्येमुनयस्त-
स्माच्छमेरमंते। दानमितिसर्वाणिभूतानिप्रशंसंतिदानान्नातिदुश्चरंतस्माद्दा
नेरमंतेधर्मइतिधर्मेणसर्वमिदंपरिगृहीतंधर्मान्नातिदुष्करंतस्माद्धर्मेरमंतेप्रजन
इतिभूयांसस्तस्माद्भूइष्ठाः प्रजायंतेतस्माद्भूयिष्ठाः प्रजननेरमंतेग्नयइत्याहत-
स्मादग्नयआधातव्याअग्निहोत्रमित्याहतस्मादग्निहोत्रेरमंतेयज्ञइतियज्ञोहिदे-
वास्तस्माद्यज्ञेरमंतेमानसमितिविद्वांसस्तस्माद्विद्वांसः एवमानसेरमंतेन्या

सद्दतिंब्रम्हाब्रह्माहिपरःपरोंहिब्रम्हातानिवाएतान्यवंराणिपरा ॐ सिन्यामएत्रा-
त्यरेचयद्यएवंवेदेत्युपनिषत् ७८ प्राजापत्योहारुणिःसुपर्णेयंःप्रजापतिंपितरमु-
पंससारकिंभगवंतःपरमंवदंतीतितस्मैप्रोवाचसत्येनवायुरावांतिसत्येनादित्यो-
रोचंतेदिविसत्यंवाचःप्रतिष्ठासत्येसर्वंप्रतिंष्ठितंतस्मांसत्यंपरमंवदंतितपसादे-
वादेवतामग्रंआयन्तपसंर्षयःसुवरन्वंविंदन्तपसासपत्नान्प्रणुदामारांतिस्तप
सिसर्वंप्रातिष्ठितंतस्मात्तपःपरमंवदंतिदमेनदांताःकिल्बिषमवधून्वंतिदमेनब्रह्म
चारिणःसुवरगछन्दमोभूतानांदुराधर्षंदमेसर्वंप्रातिंष्ठितंतस्माद्दमःपरमंवदंति-
शमेनशांताःशिवमाचरंतिशमेननाकंमुनयोन्वविंदन्छमोभूतानांदुराधर्षंछमेस
र्वंप्रतिंष्ठितंतस्माछमःपरमंवदंतिदानंयज्ञानांवरूथंदक्षिणालोकेदातार ॐ सर्वभू-
तान्युपजीवंतिदानेनारांतीरपानुदंतदानेनंद्विषंतोमित्राभंवंतिदानेसर्वंप्रातिष्ठि-
तंतस्मांद्दानंपरमंवदंतिधर्मोविश्वस्यजगतःप्रतिष्ठालोकेधर्मिष्ठंप्रजाउपसर्पंतिध

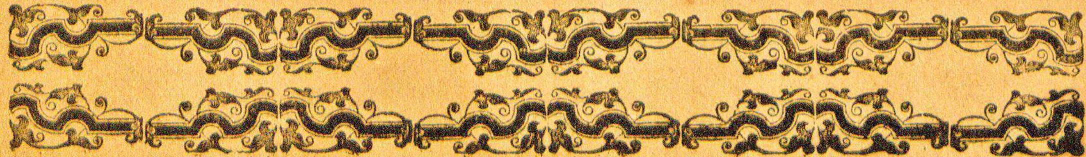
र्मेणपापमपनुदंतिधर्मेसर्वंप्रतिष्ठितंतस्माद्धर्मंपरमंवदंतिप्रजननंवैप्रतिष्ठालोके
साधुप्रजायास्तंतुंतन्वानःपितृणामनृणोभवंतितदेवतस्याअनृणंतस्मात्प्रजननं
परमंवदंत्यग्नयोवैत्रयीविद्यादेवयानःपंथागार्हपत्यऋक्पृथिवीरथंतरमन्वाहार्य-
पचनंयजुरंतरीक्षंवामदेव्यमाहवनीयःसामसुवर्गोलोकोबृहत्तस्मादग्नीन्परमंव-
दंत्यग्निहोत्रंसायंप्रातर्गृहाणांनिष्कृतिःस्विष्टंसुहुतंयज्ञक्रतूनांप्रायणंसुवर्ग-
स्यलोकस्यज्योतिस्तस्मादग्निहोत्रंपरमंवदंतियज्ञइतियज्ञेनहिदेवादिवंगत्वायः
ज्ञेनासुरानपानुदंतयज्ञेनद्विषंतोमित्राभवंतियज्ञेसर्वंप्रतिष्ठितंतस्माद्यज्ञंपरमंव-
दंतिमानसंवैप्राजापत्यंपवित्रंमानसेनमनसासाधुपश्यंतिमानसाऋषयःप्रजाअ-
सृजंतमानसेसर्वंप्रतिष्ठितंतस्मान्मानसंपरमंवदंतिन्यासइत्याहुर्मनीषिणोब्रह्मा
णंब्रह्माविश्वःकतमःस्वयंभुप्रजापतिःसंवत्सरइतिसंवत्सरोसावादित्योयएष-
आदित्येपुरुषःसपरमेष्ठीब्रह्मात्मायाभिरादित्यस्तपतिरश्मिभिस्ताभिःपर्जन्यो

वर्षतिपर्जन्येनौषधिवनस्पतयःप्रजायंतओषधिवनस्पतिभिरन्नंभवत्यन्नेनप्रा-
णाःप्राणैर्बलंबलेनतपसस्तपसाश्रद्धाश्रद्धयामेधामेधयामनीषामनीषयामनो-
मनसाशांतिःशांत्याचित्तंचित्तेनस्मृतिꣳस्मृत्यास्मारꣳस्मारेणविज्ञानंविज्ञानेना
त्मानंवेदयतितस्मादन्नंददन्त्सर्वाण्येतानिददात्यन्नात्प्राणाभवंतिभूतानांप्रा-
णैर्मनोमनसश्चविज्ञानंविज्ञानादानंदोब्रह्मयोनिःसवाएषपुरुषःपंचधापंचात्मा-
येनसर्वमिदंप्रोतंपृथिवीचांतरिक्षंचद्यौश्चदिशश्चावांतरदिशाश्चसवैसर्वमिदंज
गत्ससभूतꣳसभव्यंजिज्ञासक्लृप्तऋतजारयिष्ठाश्रद्धासत्योमहस्वान्तपसोवरि
ष्ठाज्ञात्वातमेवंमनसाहृदाचभूयोनमृत्युमुपयाहिविद्वान्तस्मान्न्यासमेषान्तप-
सामतिरिक्तमाहुर्वसुरण्वोविभूरसिप्राणेत्वमसिसंधाताब्रह्मंत्वमसिविश्वधृत्तेजो
दास्त्वमस्यग्निरसिवर्चोदास्त्वमसिसूर्यस्यद्युम्नोदास्त्वमसिचंद्रमसउपयामगृ-
हीतोसिब्रह्मणेत्वामहसओमित्यात्मानंयुंजीतैतद्वैमहोपनिषदंदेवानांगुह्यंयएवंवे

दंब्रह्मणोमहिमानमाप्नोतितस्माद्ब्रह्मणोमहिमानमित्युपनिषत् ७९ तस्यैवंविदु-
षोयज्ञस्यात्मायजमानःश्रद्धापत्नीशरीरमिध्ममुरोवेदिर्लोमानिबर्हिर्वेदःशिखाहृ
दयंयूपःकामआज्यंमन्युः पशुस्तपोग्निर्दमः शमयितादक्षिणावाग्घोताप्राणउद्गा
ताचक्षुरध्वर्युर्मनोब्रह्माश्रोत्रमग्नीद्यावद्ध्रियंतेसादीक्षायदश्नातितद्धविर्यत्पिबति
तदस्यसोमपानंयद्रमतेतदुपसदोयत्संचरत्युप विशत्युत्तिष्ठतेचसप्रवर्ग्योयन्मु-
खंतदाहवनीयोयाव्याहृतिराहुतिर्यदस्यविज्ञानंतज्जुहोतियत्सायंप्रातरत्तितत्स
मिधंयत्प्रातर्मध्यंदिनꣳसायंचतानिसवनानियेअहोरात्रेतेदर्शपूर्णमासौयेर्धमा
साश्चमासाश्चतेचातुर्मास्यानियऋतवस्तेपशुबंधायेसंवत्सराश्चपरिवत्सराश्चते
हर्गणाःसर्ववेदसंवाएतत्सत्रंयन्मरणंतदवभृथएतद्वैजरामर्यमग्निहोत्रꣳसत्रंय-
एवंविद्वानुदगयनेप्रमीयंतेदेवानामेवमहिमानंगत्वादित्यस्यसायुज्यंगच्छत्यथयो
दक्षिणेप्रमीयंतेपितॄणामेवमहिमानंगत्वाचंद्रमसःसायुज्यꣳसलोकतामाप्नोत्ये-

तोवैसूर्याचंद्रमसोर्महिमानौब्राम्हणोविद्वानभिजंयतितस्माद्ब्रह्मणोमहिमानमा-प्नोतितस्माद्ब्रह्मणोमहिमानं ८० सहनाववतु । सहनौभुनक्तु । सहवीर्यंकरवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तुमाविद्विषावहै । ॐशांतिःशांतिःशांतिः । ७ ॥

हें पुस्तक पुणें पेठ सदाशिव येथें नारो आपाजी गोडबोले यांचे “ वृत्तप्रसारक ” छापखान्यांत भास्कर नारायण गोडबोले यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें माहे नोव्हेंबर सन १९०२ इसवी.

॥ इतिपंचोपनिषत् समाप्तः ॥